

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 14 (704) ■ 16 aprel 2014

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Azərbaycanda mövcud iqtisadi vəziyyət gələcəyə nikbinliklə baxmağa əsas verir

Aprilin 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2014-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı giriş nitqində ölkə iqtisadiyyatının 2014-cü ilin birinci rübündə də dinamik inkişaf etdiyini, iqtisadiyyatın 2,5% artdığını, ümumi daxili məhsulun, qeyri-neft sektorunun iqtisadiyyatdakı çəkisinin artdığını diqqətə çatdırmışdır. Ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi ilə bağlı tədbirlərin davam etdirildiyini, sosial məsələlərin həllinin diqqət mərkəzində saxlanıldığını, əhəlinin banklardakı əmanətlərinin 20%-dən çox artığını deyən Prezident İlham Əliyev orta aylıq əməkhaqqının təxminən 7%-ə yüksəldiyini, ölkənin valyuta ehtiyatlarının 53 milyard dollara çatdığını bildirmişdir. Qeyd olunmuşdur ki, Azərbaycanın əsas iqtisadi parametrləri müsbətdir və mövcud vəziyyət gələcəyə nikbinliklə baxmağa əsas verir: «Keçən il qeyri-neft sektorumuz 10%, bu ilin birinci rübündə isə 8,8% artmışdır. Əlbəttə ki, bu artım son illərdə aparılan islahatların nəticəsidir. İqtisadiyyatla bağlı aparılan siyasət bizi bugünkü realığa gətirib çıxarmışdır. İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi bizim əsas prioritetimizdir. Hesab edirəm ki, biz buna nail ola bilmişik. Çünki artıq uzun müddət ərzində qeyri-neft sektorumuz sürətlə artır».

Prezident İlham Əliyev hesabat dövründə sosial məsələlərin xüsusi diqqət mərkəzində olduğunu, əhəlinin pul gəlirlərinin 4,5% artdığını, inflyasiyanın cəmi 2% təşkil etdiyini diqqətə çatdırmışdır. 2014-cü ilin birinci rübündə orta əməkhaqqının təxminən 7% artdığını deyən dövlətimizin başçısı bildirmişdir ki, hazırda bu məbləğ 430 manat civarındadır: «Beləliklə, həmişə olduğu kimi, əhəlinin gəlirləri inflyasiyanı 2 dəfədən çox üstə-

ləyir. Bu da insanların sosial məsələlərinin həlli üçün əsas şərtidir. Eyni zamanda, bu, Azərbaycanda iqtisadi və sosial islahatların düzgün istiqamətdə aparılmasını göstərir. Çünki köklü iqtisadi islahatlar, eyni zamanda, çox ciddi sosial proqramlarla da təmin edilməlidir».

Dövlətimizin başçısı əmin olduğunu bildirmişdir ki, 2014-2018-ci illəri əhatə edən yeni regional inkişaf proqramının qəbulu iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi prosesinə əlavə təkan verəcəkdir: «İlin birinci rübündə regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair üçüncü Dövlət Proqramı qəbul edildi. Biz ikinci Proqramın yekunlarını fevral ayında müzakirə etmişik. Üçüncü Proqramın qəbul edilməsi, əminəm ki, qalan sosial və iqtisadi məsələlərin növbəti beş il ərzində həlli üçün bizə böyük dəstək olacaqdır. Bu da əvvəlki proqramlar kimi çox müfəssəl bir sənəddir. Proqramda bütün məsələlər öz əksini tapıbdır. Hər bir rayon üzrə konkret vəzifələr, tapşırıqlar vardır. Təbii ki, icra

mexanizmləri, maliyyə resursları da bu Proqramı dəstəkləyir. Əminəm ki, 2018-ci ilə qədər bu Proqramın icrası nəticəsində bölgələrdə əsas sosial infrastruktur, iqtisadi məsələlər öz həllini tapacaqdır».

Sonra vergilər naziri Fazil Məmmədov, energetika naziri Natiq Əliyev, təhsil naziri Mikayıl Cəbrayılın birinci rübündə görülən işlər və qarşıda duran vəzifələrlə bağlı məruzə etmişlər.

Vergilər naziri Fazil Məmmədov məruzəsində bildirmişdir ki, ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulan sosial-iqtisadi inkişaf kursunun Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə davam etdirilməsi ölkəmizin iqtisadi sahədə böyük uğurlara imza atmasına zəmin yaratmış, bu fakt beynəlxalq reyting agentliklərinin hesabatlarında da əksini tapmışdır: «Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 374,3 milyon manat icra edilmişdir. Büdcə xərclərinin 21,8%-i və ya 954,3 milyon manatı sosi-

al yönümlü olmaqla, 2013-cü ilin birinci rübü ilə müqayisədə 58,2 milyon manat və ya 6,5% çox təşkil etmişdir. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə təhsil xərclərinə 8,5%, səhiyyə xərclərinə 18,6% çox vəsait yönəldilmişdir».

Qeyd olunmuşdur ki, dünya ölkələri arasında iqtisadi inkişaf templərinə görə lider mövqedə qərar tutan Azərbaycan üçün xarakterik xüsusiyyətlərdən biri də mövcud tərəqqinin yalnız ölkə paytaxtını deyil, bütün regionları, hər bir bölgəni əhatə etməsidir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair əvvəlki iki Dövlət Proqramının icra olunduğu 10 il ərzində regionlarda qeydiyyatla alınan sahibkarlıq subyektlərinin sayı 7,2 dəfə, vergi daxilolmaları 12,7 dəfədən çox artmışdır. Respublikanın şəhər və rayonları üzrə vergi gəlirlərinin artımı artıq Sumqayıt, Şirvan, Mingəçevir şəhərlərinə, eləcə də Abşeron və İmişli rayonlarına öz xərclərini tamamilə yerli gəlirlər hesabına təmin etməyə imkan yaratmışdır.

Vergilər naziri qeyd etmişdir ki, vətəndaş-dövlət münasibətlərində şəffaflığın və «vətəndaş məmnunluğunun» təmin edilməsi məqsədilə həyata keçirilən «ASAN xidmət» konsepsiyası müasir Azərbaycanın brendinə çevrilmişdir. «ASAN xidmət» mərkəzlərinin fəaliyyəti dövründə 1 milyondan çox vətəndaşa keyfiyyətli xidmətlər göstərilmişdir: «Cari ilin fevral ayında Avropa Parlamentində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi, Vergilər, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar nazirliklərinin birgə təşkilatçılığı ilə «İnnovasiya və mobil imza - Avropa ilə yeni rəqəmsal inteqrasiya vasitəsi kimi» mövzusunda keçirilən konfransda ilk dəfə olaraq elektron imzalar vasitəsilə Azərbaycan Vergilər Nazirliyi və Estoniyanın Sertifikat Mərkəzi arasında Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır ki, bu da 2013-cü ilin may ayında etibarən Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi (ASXM) tərəfindən verilən müasir tipli Mobil imzanın - «Asan İmza»nın beynəlxalq əməliyyatlarda tətbiqinə və ölkələr arasında sərhədsiz rəqəmsal inteqrasiyaya nail olmağa imkan verir».

Bildirilmişdir ki, ölkəmizdə maliyyə əməliyyatlarının şəffaflığının təmin edilməsi və nağd ödənişlərin məhdudlaşdırılması müasir elektron ödəniş xidmətlərinin daha da genişləndirilməsinə zərurət yaradır ki, bu məqsədlə də yaxın bir ildə müəyyən edilmiş meyarlara cavab verən obyektlərdə aidiyyəti banklarla birlikdə quraşdırılacaq POS-terminalların sayının 80 minə çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Prezident İlham Əliyev yekun nitqində sosial infrastruktur layihələrinin icrasının davam etdirilməsi, xarici investisiyaların ölkəmiz üçün prioritet təşkil edən sektorlara yönəldilməsi, sahibkarlığın inkişafına dəstəyin artırılması, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması və digər məsələlərlə bağlı tapşırıqlarını vermişdir.

Prezident İlham Əliyev İran İslam Respublikasında rəsmi səfərdə olmuşdur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprelin 9-da İran İslam Respublikasına rəsmi səfər etmişdir. Dövlətimizin başçısının İran Prezidenti Həsən Ruhani ilə görüşündə bu səfərin ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin inkişafı baxımından əhəmiyyətini qeyd edilmişdir.

Hər iki prezident Azərbaycan və İran arasında dostluq münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, sərmayə qoyuluşu, enerji, nəqliyyat, infrastruktur, mədəniyyət, turizm və digər sahələrdə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu qeyd etmiş, bu imkanların reallaşdırılması, əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə mane ola biləcək əngəllərin aradan qaldırılması istiqamətində səylərin gücləndirilməsinin zərurətini vurğulamışlar.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Həsən Ruhaninin təkbətək görüşü başa çatdıqdan sonra dövlət başçılarının iştirakı ilə sənədlərin imzalanması mərasimi olmuşdur. Sonra prezidentlər mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirmişdir ki, hazırkı səfər İran-Azər-

baycan əlaqələrinin inkişafı üçün mühüm addım olacaqdır: «Bu səfər mənim İrana üçüncü rəsmi səfərimdir. Səfərlərin sayı özlüyündə bir göstəricidir. Biz istəyirik ki, əlaqələrimiz bütün sahələrdə uğurla inkişaf etsin və buna nail olmaq üçün indi çox gözəl imkanlar vardır. Biz ilin əvvəlində cənab Prezident Ruhani ilə Davosda görüşmüşük. Bu gün isə İranda bizim siyasi dialoqumuz davam edir. Biz bu gün ikitərəfli əlaqələrimizin müxtəlif aspektlərini geniş və səmimiyyətli müzakirə etdik. Biz beynəlxalq təşkilatlarda çox uğurlu fəaliyyət göstəririk. BMT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, ECO, Qoşulmama Hərəkatı təşkilatlarında bizim fəaliyyətimiz çox uğurludur».

Azərbaycanın dövlət başçısı İranla müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirildiyini, iqtisadi sahədə, sərmayə

qoyuluşunda gözəl imkanların olduğunu, energetika sahəsində imzalanan «Ordubad» və «Marazad» su elektrik stansiyalarının tikintisi haqqında sazişin bu əməkdaşlığın daha da gücləndirəcəyinə ümidvar olduğunu bildirmişdir. Eyni zamanda, neft-qaz, sənaye, yüksək texnologiyalar, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində mümkün olan əməkdaşlıq haqqında tərəflərin maraqlarının üst-üstə düşdüyü qeyd olunmuşdur.

Dövlətimizin başçısı Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaci-

şəsinin həlli ilə bağlı İran İslam Respublikasının ortaya qoyduğu mövqeni müsbət dəyərləndirmiş, bu mövqenin ədalətə, beynəlxalq hüquqa əsaslandığını diqqətə çatdırmışdır.

İran Prezidenti Həsən Ruhani bəyanatla çıxış edərək bildirmişdir ki, dost ölkələr olan Azərbaycan və İran arasında əlaqələrin bütün səviyyədə inkişaf etməsi üçün heç bir maneə yoxdur: «Azərbaycan Respublikası və İran İslam Respublikası iki yaxın qonşu, dost, qardaş və həmməzhəb ölkələrdir. Ölkələrimiz arasındakı səmimi münasibətlər xalqlarımızın xeyrinədir. Həmçinin, bu münasibətlər regionda sülhün, əmin-amanlığın və təhlükəsizliyin xeyrinədir. Biz iki ölkə arasında neft, neft-kimya, elektroenergetika, su və digər sahələrdə əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi üçün eyni fikir-

dəyik. Bu gün imzalanmış sənədlərdən əlavə, bugünkü görüşümüz və apardığımız danışıqlar nəticəsində biz gələcəkdə əlaqələrimizin daha da dərinləşməsinə və nağd ödənişlərin məhdudlaşdırılması müasir elektron ödəniş xidmətlərinin daha da genişləndirilməsinə zərurət yaradır ki, bu məqsədlə də yaxın bir ildə müəyyən edilmiş meyarlara cavab verən obyektlərdə aidiyyəti banklarla birlikdə quraşdırılacaq POS-terminalların sayının 80 minə çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Həmin gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və İran İslam Respublikasının Ali Rəhbəri Seyid Əli Xameneinin görüşü olmuşdur. Seyid Əli Xamenei xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev ilə görüşlərini və bu görüşlər zamanı səmimi söhbətləri məmnunluqla xatırlamış, Azərbaycan Prezidentinin İrana səfərinin ölkələrimiz arasındakı əməkdaşlığın daha da genişlənməsinə işinə xidmət edəcəyinə əminliyini vurğulamış, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin Azərbaycanın ərzaq bütövlüyü əsasında həllinin tərəfdarı olduğunu bildirmişdir. Prezident İlham Əliyev, öz növbəsində, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında əlaqələrin bundan sonra da genişləndirilməsinin əhəmiyyətini qeyd etmişdir.

2 Vergi işçiləri arasında ənənəvi şahmat turniri başlamışdır

3 Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı yeni prioritetlər

4 Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklər: etibarlı gələcəyə doğru

5 İşçilərin əmək hüquqlarının müdafiəsi diqqət mərkəzindədir

Yanvar-mart aylarında Vergilər Nazirliyinin xətti ilə büdcəyə 1 milyard 762 milyon 920,6 min manat vəsait daxil olmuşdur

Bu məbləğin 31,5 faizi mənfəət vergisinin, 27,3 faizi əlavə dəyər vergisinin, 12,1 faizi aksizlərin, 12,9 faizi fiziki şəxslərin gəlir vergisinin, 16,2 faizi isə digər vergilərin payına düşür.

Qeyri-neft-qaz sektoru üzrə büdcəyə 977 milyon 249,6 min manat vəsait daxil olmuşdur.

Yanvar-mart aylarında respublika üz-

rə 22 min 239 vergi ödəyicisi qeydiyyatda alınmışdır. 1 aprel 2014-cü il tarixə qeydiyyatda olan vergi ödəyicilərinin ümumi sayı 556 min 862 nəfər təşkil etmişdir.

2014-cü ilin yanvar-mart ayları ərzində respublika üzrə elektron formada göndərilmiş bəyannamələrin xüsusi çəkisi 91,3 faiz təşkil etmişdir.

Vergi hüquqpozmaqlarına qarşı mübarizə davam edir

2014-cü ilin 1-ci rübü ərzində Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentində vergi ödəməkdən yayınma və qanunsuz sahibkarlıq faktları üzrə cəmi 146 cinayət işi başlanmışdır.

Həmin cinayət işlərindən 29-u vergi ödəməkdən yayınma faktları, 6-sı qanunsuz sahibkarlıq və vergi ödəməkdən yayınma faktları, 2-si səyyar vergi yoxlamalarının nəticələrinə dair materiallar üzrə qanunsuz sahibkarlıq faktları, 108-i vergi borcunun ödənilməməsi barədə vergi orqanlarından daxil olmuş materiallar üzrə vergi ödəməkdən yayınma faktları ilə, 1-i isə digər hüquq-mühafizə orqanlarından daxil olan materiallar üzrə qanunsuz sahibkarlıq faktı ilə bağlı olmuşdur.

Hesabat dövründə departamentin İstintaq idarəsində 66 cinayət işi üzrə ibtidai istintaq tamamlanmışdır. 2 nəfər təqsirləndirilən şəxs barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilmişdir.

2014-cü ilin 1-ci rübü ərzində departamentdə cinayət işləri və materiallar üzrə aparılan araşdırmalar zamanı 2209,1 min manat dövlət büdcəsinə ödənilmişdir ki, bu da 2013-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 297,4 min manat çoxdur.

Cinayət işləri üzrə keçirilmiş istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində vergi cinayətləri törətdiklərinə görə barələrində axtarış elan edilmiş 4 nəfər şəxs tutularaq departamentin İstintaq şöbəsinə təhvil verilmiş, ibtidai istintaqdan yayınan 157 şəxsin məcburi qaydada götürülməsi, 31 şəxsin isə yerinin müəyyən olunaraq istintaqa məlumat verilməsi təmin edilmişdir. Vergi orqanlarının üzərinə düşən vəzifələrin icrasına köməklik göstərilməsi ilə bağlı müraciətlərə baxılması nəticəsində vergi yoxlamalarından, əmlakın siyahıya alınmasından yayınan və fəaliyyəti barədə bəyannamə təqdim etməyən cəmi 87 nəfər vergi ödəyicisi tapılıb müvafiq vergi orqanlarına təqdim olunmuşdur.

Çağrı Mərkəzinə daxil olan müraciətlərin statistikasısı

2014-cü ilin mart ayında Vergilər Nazirliyinin «195» Çağrı Mərkəzi tərəfindən 12072 müraciət, o cümlədən canlı əlaqə zamanı müfəttiş-operatorlar tərəfindən 9295 müraciət cavablandırılmışdır.

Müraciətlər, əsasən, vergi növləri (21%), qeydiyyat (18,3%), elektron xidmətlər (15,7%), o cümlədən hesabatlar (11,2%), büdcə, vergi ödəyiciləri və vergi orqanlarının rekvizitləri (4,9%) barədə olmuşdur. Müraciətlərin 98,2%-i (9128

zəng) müfəttiş-operatorlar tərəfindən bir-bəş cavablandırılmış, 1,8%-nə (167) araşdırma aparılması üçün müraciət və rəqəsi tərtib edilmişdir.

Ay ərzində Çağrı Mərkəzi tərəfindən 41081 vergi ödəyicisi mesaj xidməti vasitəsilə məlumatlandırılmışdır ki, onlardan 40078-i qısa mesaj (SMS) xidməti, 1003-ü isə ikitərəfli SMS xidməti vasitəsilə olmuşdur. 2014-cü ilin mart ayında Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsinə 235010 daxilolma qeydə alınmışdır.

Vergi işçiləri arasında ənənəvi şahmat turniri başlamışdır

Aprel ayının 12-də vergi xidməti əməkdaşları arasında ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 91-ci ildönümünə həsr olunmuş ənənəvi şahmat turniri start götürmüşdür. Gənclər və İdman Nazirliyinin və Azərbaycan Şahmat Federasiyasının dəstəyi ilə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən təşkil edilmiş turnirdə vergi orqanlarının bütün struktur bölmələrindən 32 əməkdaş iştirak edir.

Tədbirin açılışında çıxış edən vergilər nazirinin müavini, 3-cü dərəcəli dövlət vergi xidməti müşaviri Sahib Ələkbərov bildirmişdir ki, Azərbaycanda şahmat ənənəvi idman növlərindən biridir və zəngin inkişaf yoluna malikdir. Ötən əsrin 70-ci illərindən ümummilli lider Heydər Əliyevin şahmatın inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğı nəticəsində ölkənin bir çox şəhər və rayonlarında onlarla şahmat məktəbi və klubları açılmış, bu idman növünə maraq artmağa, Azərbaycan şahmat məktəbi formalaşmağa başlamışdır.

S.Ələkbərov ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin bu idman növünün inkişafına böyük diqqət yetirdiyini vurğulayaraq demişdir ki, şahmatçılara göstərilən dövlət qayğısı nəticəsində onların beynəlxalq yarışlarda qazandıqları nailiyyətlərin sayı gündən-günə artır. Hazırda respublikada fəaliyyət göstərən 65 uşağ-gənclər şahmat məktəbində 40 minə

yaxın uşaq və yeniyetmə məşğul olur. Azərbaycan şahmatçıları FIDE-nin reytingində yüksək yerləri tuturlar. Kişilərdən ibarət şahmat komandamız iki

Vergilər Nazirliyinin Maliyyə-təsərrüfat şöbəsinin əməkdaşı Sevər Musayeva: «Şahmatı zehni inkişaf etdirən və zövq verən idman növlərindən he-

dəfə Avropa çempionu olmuşdur. 2016-cı ildə Azərbaycan Dünya Şahmat Olimpiadasını qəbul edəcəkdir.

sab edirəm. Ümidvaram ki, özümün də qatıldığım bu turnirin qalibi ən layiqli oyunçu olacağam.

Elektron imzaya maraq artır

Ölkəmizdə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının sürətlə inkişafı əhali tərəfindən elektron xidmətlərdən istifadə tələbatını artırır və elektron imzaya ehtiyacı ön plana çıxır - bunu statistik göstəricilər də əyani sübut edir.

Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyindən verilən məlumata görə, 31 mart 2014-cü il tarixinə qədər təsdiq olunmuş elektron imza vəsiqələri alanların sayı 18.452-yə çatmışdır. Dövlət qurumlarına verilmiş sertifikatların sayı 12.675 təşkil etmiş, hüquqi şəxslərə 5022, vətəndaşlara isə 755 sertifikat verilmişdir.

«Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun və «Azərbaycan Respublikasında elektron imza və elektron sənədlə bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 28 yanvar tarixli 27 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş müvafiq qaydaların tələblərinə uyğun olaraq, «Elektron imza üçün sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi üzrə metodiki vəsait» hazırlanmışdır. Bu vəsait Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinə (ASXM) elektron imza üçün sertifikatın əldə edilməsi ilə bağlı daxil olan müraciətlərin qeydiyyata alınması və elektron imza üçün sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi prosesini tənzimləyir.

ASXM vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində, Vergilər Nazirliyi yanında

Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamenti, Bakı Şəhər Vergilər Departamenti, Ərazi vergilər departamentləri və ya Ərazi vergilər idarələrinin xidmət strukturlarında, «ASAN xidmət» mərkəzlərində, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Vergilər Nazirliyinin xidmət strukturlarında uğurla fəaliyyət göstərir.

«ASAN imza» üçün sertifikat xidmətləri ASXM tərəfindən pulsuz həyata keçirilir: «ASAN imza»

üçün sertifikatların verilməsi, onların qüvvəsinin dayandırılması, bərpa edilməsi, ləğv edilməsi xidmətləri üçün heç bir ödəniş nəzərdə tutulmayıb. Bu xidmətləri həyata keçirən əməkdaşlar üçün müvafiq təlimlər keçirilmiş və onlar əyani vəsaitlərlə təmin olunmuşlar. Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarə-

sinin yardım bölməsində müvafiq təlimatlar yerləşdirilmişdir.

Qeyd edək ki, «ASAN imza» təkə vergi ödəyiciləri üçün nəzərdə tutulmuşdur, bundan bütün vətəndaşlar, dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanlarında çalışan əməkdaşlar və s. istifadə edə bilərlər. «ASAN imza» dövlət orqanları, banklar və s. tərəfindən göstərilən elektron xidmətlərdən vahid autentifikasiya və imzalama vasitəsi kimi istifadə etməyə imkan verir. Hazırda bu xidmətin digər dövlət orqanları

za şəxsin əl imzasına bərabər tutulur. Üzərində möhür məlumatları olan isə həm də möhürü əvəz edir. Buna görə də gücləndirilmiş elektron imza vasitələrinin başqasına verilməsi yolverilməzdir, bəzi ölkələrdə bu, cinayət hesab olunur. Məsələn, Polşada başqasının imzalama vasitəsindən istifadəyə görə 3 ilədək həbs cəzası nəzərdə tutulub.

«ASAN imza» xidmətinə, demək olar ki, bütün telefonlar (həm sadə, həm də smartfonlar) dəstəklənir. Yalnız aşağıda adları qeyd olunan mobil telefonlar istisna təşkil edir: Nokia 3110, 5110, 6110, 6150, N900; Motorola F3; və Sony Ericsson P900.

və bankların elektron xidmətlərinə inteqrasiyası üzərində iş aparılır. Xidmətlər istismara verildikdən sonra vətəndaşlar öz bank hesablarını internet üzərindən idarə edə, kredit ala və ya özləri haqqında informasiya reyestrində olan məlumatlara baxa biləcəklər. Qanunvericiliyə görə, gücləndirilmiş elektron im-

Eyni «ASAN imza» SİM kartına ödənişsiz olaraq istənilən sayda «İş» sertifikatı yüklənə bilər. Ona görə də hər şirkət üçün ayrıca SİM kartı almağa ehtiyac yoxdur.

Rəşad SADIQOV

"VERGİLƏR" MÖVZUSUNDA VIII ÜMUMRESPUBLİKA OLİMPIADASI

APREL AYININ 25-də AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ İLƏ BİRLİKDƏ ALİ MƏKTƏB TƏLƏBƏLƏRİ VƏ MAGİSTRANTLAR ARASINDA AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

Heydər Əliyevin anadan olmasının 91-ci ildönümünə həsr olunmuş olimpiada keçirir

Olimpiada test üsulu ilə təşkil olunacaq, qaliblər diplomlar və qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılacaqlar. İştirak etmək istəyən tələbə və magistrantlar ali məktəblərin rektoratlıqlarına müraciət edə bilərlər.

Sənədlər aprelin 18-dək qəbul edilir

Əlaqə telefonu: (+994 12) 403-87-92

Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı yeni prioritetlər

Qarşıdakı ortamüddətli dövrdə ölkə sahibkarlarına dövlət dəstəyini gücləndirmək, qeyri-neft sektorunu və regionlarda mövcud olan böyük potensialın üzə çıxmasında bu təbəqənin imkanlarından daha çox yararlanmaq Azərbaycan hökumətinin diqqət mərkəzində saxladığı məsələlərdəndir.

Sahibkarlığın inkişafı məqsədilə biznes mühitinin daim yaxşılaşdırılması, bu sahədə qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, yerli və xarici investisiyaların, müasir texnologiyaların, idarəetmə təcrübəsinin cəlb edilməsi və

torun formalaşmasına şərait yaradıb.

S.Məmmədov qeyd edib ki, yaxın günlərdə ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması məqsədilə yeni qay-

bə və kəndlərdə güzəştli kreditlərə ehtiyacı olan şəxslərin müraciətlərinə daha çevik və operativ münasibət göstərilməkdədir. Sahibkarların müvəkkil kredit təşkilatları ilə işgüzar münasibətlərinin genişləndirilməsi üçün əlavə tədbirlər görülməkdir.

2014-cü ildən sahibkarların güzəştli kredit ala bilmək imkanlarının və investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi prosesinin operativliyinin daha da artırılması məqsədilə İSN tərəfindən müasir informasiya texnologiyalarına əsaslanan «Investisiya layihələrinin

innovasiyalı iqtisadiyyatın formalaşması istiqamətində mühüm vəzifələr düşür. Ölkə sahibkarları müasir texnologiyaların tətbiqi, elmi əsaslara söykənən konsepsiya və proqramların hazırlanmasında fəal iştirak etməli, regionların inkişafı ilə bağlı yeni proqramın icrasında onların rolu daha da artırılmalıdır. Ölkədə sənayeləşmənin inkişaf etdirilməsi üçün kiçik və orta sahibkarlığın hədəf olaraq seçilməsi və dəstəklənməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dünya təcrübəsində sahibkarlığın inkişaf etdirilməsində klaster yanaşması aparıcı istiqamətlərdən biridir və regionda sahibkarların, elmi-tədqiqat və təhsil müəssisələrinin səmərəli şəkildə qarşılıqlı əlaqələndirilməsini şərtləndirir. Bununla yanaşı, mütərəqqi xarici təcrübənin öyrənilməsi, ölkəmizdə regional sahibkarlıqla bağlı mövcud potensialın araşdırılması nəticəsində elmi-tədqiqat işlərinin istehsalata tətbiqini sürətləndirmək üçün texnoparkların yaradılmasına dair təklif və tövsiyələr hazırlanıb.

V.Vəliyev bildirib ki, sahibkarların maarifləndirilməsi istiqamətində göstərilən dəstək tədbirlərindən biri də ilk dəfə olaraq Azərbaycanın iqtisadi və inzibati rayonları üzrə müəyyən edilmiş prioritet istiqamətlərin interaktiv xəritəsinin hazırlanmasıdır. Bu, hər bir sahibkarın və ya sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamaq istəyən şəxsin respublikanın rayon və şəhərləri üzrə prioritet sahələr barədə məlumat əldə etməsinə və buna uyğun fəaliyyət istiqamətini müəyyən etməsinə şərait yaradır.

E.CƏFƏRLİ

bu yolla yüksək keyfiyyətli, rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsal edilməsi respublikamızın iqtisadi inkişaf strategiyasının mühüm prioritetlərindəndir. Həyata keçiriləcək bu tədbirlər sayəsində ölkə sahibkarlarının sayının indiki ilə müqayisədə iki dəfə artacağı proqnozlaşdırılır.

İqtisadiyyat və sənaye nazirinin müavini Sahib Məmmədovun sözlərinə görə, son 10 ildə ölkə iqtisadiyyatının həcmində üç dəfədən çox artımına adekvat olaraq, sahibkarlıq subyektlərinin sayı da təxminən eyni səviyyədə çoxalıb. 2003-cü ildən indiyədək yeni fəaliyyətə başlayan sahibkarlıq subyektlərinin sayında 2,5 dəfədən çox artım olub ki, bu da əlverişli biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, sahibkarlıq sektorunda qeydiyyat və icazələr sisteminin əhəmiyyətli dərəcədə təkmilləşdirilməsi ilə bağlıdır. Ötən 10 ildə sahibkarlığa dövlət dəstəyinin genişləndirilməsi, vergi yükünün azaldılması, sağlam rəqabətin təmin edilməsi, «bir pəncərə» prinsipinin tətbiqi, güzəştli kreditlərin verilməsi və digər tədbirlər ölkəmizdə güclü özlə

dalar qüvvəyə minəcək, sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslərin elektron qeydiyyatı üçün tələb olunan prosedurlar müddətlər azaldılacaq. Sahibkarların maliyyə təminatının daha da yaxşılaşdırılması, özəl kredit təşkilatlarına çıxışı imkanlarının genişlənməsi ilə bağlı əlavə imkanlar yaradılacaq. Artıq cari ildən başlayaraq kəndlərdə, xüsusilə respublikanın uçqar yaşayış məntəqələrində, sərhəd və cəbhə bölgələrində, məcburi köçkünlərin məskunlaşdığı qəsə-

maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar elektron idarəetmə sistemi» fəaliyyət göstərməkdədir. Bu sistemin tətbiqi dövlətin güzəştli kreditlərinin əldə edilməsi ilə əlaqədar sənəd dövriyyəsi prosesinin daha sürətli və elektron formada həyata keçirilməsinə imkan yaradır. İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru Vilayət Vəliyev hesab edir ki, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında mühüm rola malik olan sahibkarlar sinfinin üzünə qarşıdakı illərdə

Elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi aktuallaşır

Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatının (IOTA) təşəbbüsü ilə mart ayının 26-dan 28-dək Estoniya Respublikasının paytaxtı Tallinn şəhərində «Vergi administrasiyalarının əsas məqsədi - elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi» mövzusunda seminar keçirilmişdir.

Seminarla 30 ölkənin vergi administrasiyalarından 55 nümayəndəsi iştirak etmişdir. Tədbir za-

manı vergi administrasiyaları tərəfindən təqdim olunan elektron xidmətlər, bu sahədə mövcud problemlər ətrafında müzakirələr və fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Avstriya, İrlandiya, Portuqaliya, Böyük Britaniya, Albaniya və Estoniya vergi administrasiyalarının nümayəndələrinin təqdimatları maraqla dinlənilmişdir.

Seminarla Vergilər Nazirliyinin əməkdaşları Arif Ələkbər və Elşən Hüseynov iştirak etmişlər.

Audit mövzusunda təcrübə mübadiləsi

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) iştirakı ilə Türkiyə Respublikasının paytaxtı Ankara şəhərində kiçik və orta müəssisələrin audit mövzusunda təcrübə mübadiləsi aparılmışdır.

Tədbirdə OECD-nin İngiltərə, Fransa və Türkiyədən olan mütəxəssisləri tərəfindən kiçik və orta müəssisələrin audit mövzusunda istifadə olunan risk modelləri, risklərin idarə olunması,

analizi və qiymətləndirilməsi, vergi sahəsində mövcud olan saxtakarlıqlar, saxta hesab-fakturalar, nağd ödənişlər və bu sahədəki problemlər müzakirə edilmişdir. Müxtəlif ölkələrdən olan nümayəndələr bu sahədə qarşılaşdıqları problemlər barədə məlumat vermişlər.

Tədbirdə Vergilər Nazirliyinin Vergi auditı Baş İdarəsinin Yerli vergi orqanları ilə iş şöbəsinin əməkdaşı Hüseyn Rəhimbəyov təmsil etmişdir.

Daşınmaz əmlakın qeydiyyatı xidmətləri

Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi (ƏMDK) tərəfindən daşınmaz əmlakın dövlət qeydiyyatı sahəsində xidmətlərin daha rahat, yeni və müasir üsullarla əhaliyə təqdim olunması və təndaz məmnunluğunun yüksəldilməsinə istiqamətləndirilib.

Daşınmaz əmlakın qeydiyyatı sahəsində elektron xidmətlərin tətbiqindən sonra əmlak bazarında şəffaflığın daha da yüksəlməsi, əmlak bazarı iştirakçılarının etimadının artması, vətəndaşların əmlaklarını daha rahat və operativ şəkildə dövlət qeydiyyatından keçirmələri imkanı artıb.

Bununla yanaşı, ƏMDK sosial amillərin gücləndirilməsi işini də diqqət mərkəzində saxlayır. Artıq komitə tərəfindən bəzi kateqoriyalardan olan insanlara daşınmaz əmlakın qeydiyyatı sahəsində xidmətlərin göstərilməsi ünvanlarda həyata keçirilir. Aprel ayından başlayan bu xidmətin sayəsində əlilliyi olan, ahi, sağlamlıq imkanları məhdud insanlar, o cümlədən yaşayış yeri uzaqda yerləşən, müxtəlif səbəblərdən hə-

Yaşayış ünvanlarında yeni avadanlıqlarla təchiz edilən xüsusi nəqliyyat vasitələri ilə qeydiyyat xidmətləri göstərilir

rəkət çətinliyi olan vətəndaşların öz əmlakları üzərində hüquqlarını qeydiyyatdan keçirmək üçün əmlak qeydiyyatı idarələrinə getmələrinə ehtiyacları olmayacaq. Komitədən bildirirlər ki, daxil olan müraciətlər əsasən ilk belə xidmətlərdən Sumqayıt şəhərinin sakinləri faydalanıb. Sakinlər üçün yaşayış ünvanlarında

Daşınmaz Əmlakın Dövlət Rejestri Xidmətinin müasir informasiya-kommunikasiya sistemi yeni avadanlıqlarla təchiz edilən xüsusi nəqliyyat vasitələri ilə qeydiyyat xidmətləri göstərilir ki, bu da nəticədə əhaliyə göstərilən xidmətlərin müasir üsullarla, çevik və rahat şəkildə göstərilməsinə imkan yaradıb. Bu nəq-

lara zəruri hüquqi məsləhətlərin verilməsi aiddir.

Daxil olan müraciətlər əsasında aprel ayında Bakı, Gəncə və Yevlax şəhərləri, Abşeron və Xaçmaz rayonlarında da ƏMDK tərəfindən belə xidmətlərin təşkilinə nəzərdə tutulur.

AYTƏN

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası vergilər nazirinin müşaviri

Vahid vergi nəzəriyyəsi

Vergitutmada ədalətliyin təmin olunması məsələsinin illik həlli yollarından biri olan vahid vergi nəzəriyyəsi hələ XVIII əsrdən formalaşmağa başlamışdır. Vergitutma məsələlərində sosial ədalətliyin təmin olunması maliyyə sahəsində elmi nəzəriyyələrin yarıdığı ilk vaxtlardan mütəxəssislərin qarşısında duran əsas problemlərdən biri olmuşdur. Bu səbəbdən də vahid vergi nəzəriyyəsinin meydana çıxması, ilk növbədə, demokratik vergi sisteminin yaradılması istiqamətində aparılan islahatlarla bağlı idi və bu ideya əsas etibarilə vergilərin hesablanıb ödənilməsi mexanizminin mürəkkəbliyinin, sort və həddən artıq ağır olmasının aradan qaldırılması məqsədini daşıyırdı.

Qeyd olunmalıdır ki, vahid vergi nəzəriyyəsi ilə bağlı irəlilən fikirlərin əsasında vergilərin vahid bir mənbədən, yəni gəlirdən ödənilməsi ideyası durur. Belə olan halda, XVIII əsrin ortalarında meydana çıxmış vahid vergi nəzəriyyəsinə görə, sayca çox olan müxtəlif vergi növləri ilə müqayisədə vahid verginin tətbiq olunması vergitutmanın daha sadə forması kimi məqsəduyğun sayıla bilər. Bu ideyanın meydana çıxması cəmiyyətin imtiyazlı təbəqələrinə məxsus sərəvətlərin vahid aksiz şəkildə vergiyə cəlb olunması məqsədindən irəli gəlmişdir.

Əhalidən və təsərrüfat subyektlərindən tutulan vergilərin dövlət xəzinəsinin əsas gəlir mənbəyinə çevrilməsi istəyi və vergitutma mexanizminin mürəkkəb olması problemi hələ XIX əsrdə sadələşdirilmiş vergi sisteminin tətbiqi məsələsinə gündəliyə gətirmişdir. Belə bir sistemin tətbiqi çoxlu vergi növlərinin unifikasiya edilməsinə və onların vahid vergi ilə əvəz olunmasını nəzərdə tuturdu. Vahid verginin tətbiqi ideyaları təkcə maliyyə sahəsində deyil, digər sahələrdə çalışan elm xadimlərinə də maraqlandırdı. Məsələn, XIX əsrdə Amerika yazıçısı Henri Corc tərəfindən torpaq sahəsinin qiymətindən vahid verginin tutulması ideyası irəli sürülmüşdü. O, hesab edirdi ki, torpağa xüsusi mülkiyyət hüququnun verilməsi cəmiyyətdə baş verən bəzi xoşagəlməz halların əsas səbəblərindən biridir. Çünki torpaq əmək fəaliyyəti nəticəsində yaradılmayan əmlakdır, onun qiyməti mülkiyyətinin fəaliyyətindən asılı olmayaraq, bütövlükdə götürüldükdə, cəmiyyətin inkişafı nəticəsində artmış olur. Ona görə də istənilən halda dövlət cəmiyyətdə məxsus olan bütün varlıqlardan öz faydasını torpaq sahəsinin qiymətindən tutulan vergi şəkildə götürməlidir və ancaq bu yolla cəmiyyətin qarşısında duran bütün məsələləri həll etmək olar. Qeyd olunmalıdır ki, H.Corcun bu fikirlərinin əsaslandırılmasının arqumentləri çox zəif

Beynəlxalq təcrübə onu göstərir ki, vahid verginin yalnız ayrıca götürülmüş bəzi vergi növlərinin birləşdirilərək müəyyən kateqoriyadan olan vergi ödəyicilərinə tətbiq olunması daha məqsədmüvafiqdir

idi: əmək bölgüsünün yüksək inkişaf etmiş formasının mövcud olduğu bir dövrdə elə bir məhsul ola bilməz ki, onun yaradılması faktını insan əməyinin nəticəsi ilə əlaqələndirmək mümkün olmasın. Torpaq sahəsinin qiymətindən vahid verginin tutulması ideyası ilə yanaşı, XIX əsrdə vahid vergi nəzəriyyəsinin digər formaları barədə, o cümlədən vahid verginin gəlirdən, xərcdən, kapitaldan və s. tutulması barədə fikirlər də irəli sürülmüşdür. Həmin dövrdə yaşamış məşhur alman filosofu və iqtisadçısı Karl Marks gəlirdən progressiv dərəcələrlə vahid verginin tutulması ideyasını irəli sürmüşdü.

XIX əsrin ortalarında Fransanın bəzi nəzəriyyəçiləri tərəfindən kapitaldan vahid verginin tutulması məsələsi də ortaya qoyuldu. Həmin nəzəriyyəyə görə, vahid vergi torpağın, faydalı qazıntı yataqlarının, binaların, maşın və gəmilərin, habelə heyvanların satış qiymətindən tutula bilərdi. Onların hesablamalarına görə, ümumilikdə ölkədə qiymətliyərin dəyərinin 300 mlrd. frank olduğu bir şəraitdə həmin dəyərdən bir və ya iki faiz həcmində tutulmuş vahid verginin məbləği dövlət xəzinəsinin bütün xərclərini təmin etmiş olardı. Bu nə qədər maraqlı görünərsə də, əsl həqiqət budur ki, kapitaldan vahid verginin tutulması yalnız nəzəriyyədə mümkün ola bilər. Çünki mövcud iqtisadi fayda baxımından əmlakın özü heç bir mənə kəsb etmədiyindən, istənilən halda vergi gəlirdən hesablanmalıdır. Digər tərəfdən, şəxsi qazanclar vergitutmadan kənar qaldığı halda, vahid verginin tətbiqi mövcud iqtisadi münasibətlərin dağılmasına gətirib çıxara bilər.

Ümumiyyətlə götürsək, istənilən halda vahid verginin tətbiqi nəticəsində ədalətsizlik prinsipinin aradan qaldırılması qeyri-mümkündür. Bunu belə izah etmək olar ki, vahid verginin əvəz ediyi vergi növlərinin hər birində ədalətsizlik əlamətləri mövcuddur. Vahid verginin tətbiqi ilə bir neçə verginin birləşdirilməsi zamanı isə həmin vergilərə məxsus ədalətsizlik əlamətləri bir vergidə birləşdirilmiş olur. Bunun da nəticəsində ədalətsizlik əlamətləri ayrı-ayrı vergi növlərinə nisbətən vahid vergidə özünü daha çox büruzə verir. Vahid verginin daha bir çatışmayan cəhəti isə budur ki, onun tətbiqi zamanı az gəlirlərin vergidən azad olunması və ya aşağı vergi dərəcələrinin tətbiqi məqsəduyğun hesab edilmir. Çünki realıqda cəmiyyətin az gəlirli təbəqələrinin xüsusi çəkisi varlıqlara nisbətən daha çox olur.

Bütün bunlarla yanaşı, beynəlxalq təcrübə onu göstərir ki, vahid verginin yalnız ayrıca götürülmüş bəzi vergi növlərinin birləşdirilərək müəyyən kateqoriyadan olan vergi ödəyicilərinə tətbiq olunması daha məqsədmüvafiqdir. Buna misal olaraq dünyanın əksər ölkələrində, o cümlədən Azərbaycanda sadələşdirilmiş verginin tətbiqini göstərmək olar.

Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklər: etibarlı gələcəyə doğru

Aprəl 10-da Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində «Vergilər» qəzeti və «Professional mühasib» jurnalının təşkilatçılığı ilə «Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklər: əmək müqaviləsi qeyri-leqal məşğulluqla mübarizə vasitəsidir» mövzusunda birgə «dəyirmi masa» keçirilmişdir. «Dəyirmi masa»da bu sahədə mövcud vəziyyət və problemlər, habelə qarşıda duran vəzifələr geniş müzakirə olunmuşdur.

Tədbirdə Vergilər Nazirliyinin Audit və operativ nəzarət sahələri üzrə müşavir xidməti şöbəsinin bölmə rəisi Vüsal Məmmədov, nazirliyin İqtisadi təhlil və sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı Baş İdarəsinin şöbə rəisi Elşən Rəhimli, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyinin reis müavini Məhərrəm Məhərov, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sektor müdiri Rüşad Orucov, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının Hüquq şöbəsinin müəssisi Sevil Zeynalova, Azərbaycan Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının (ASTMK) hüquqşünası Tapdıq Osmanov, Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Mü-

dafə Liqasının sədri Sahib Məmmədov, sahibkarlar - «Provdey» MMC-nin rəhbəri Yusif Rəhimov, «Hidroinsaat Servis» MMC-nin sədri Pərviz Cəfərov, «Xəzər» Gənclərin Elmi-Texniki Yaradıcılıq Mərkəzinin direktoru Asif İsmayılov, «Vergilər» qəzetinin baş redaktoru Anar Əliyev və «Professional Mühasib» jurnalının redaktoru Mehdi Babayev iştirak etmişlər.

«Vergilər» qəzetinin baş redaktoru Anar Əliyev bildirmişdir ki, inkişafın keyfiyyətə yeni mərhələsində ölkə başçısı cənab İlham Əliyev iqtisadiyyatda şəffaflığın və hesabatlılığın artırılmasını, təsərrüfat subyektlərində maliyyə intizamının, əmək bazarına nəzarətin gücləndirilməsini, vergidən yayınma hallarına qarşı mübarizə tədbirlərinin daha da genişləndirilməsini qarşıda ciddi vəzifələr kimi müəyyənləşdirmişdir. Qanunvericiliyin tələblərinə baxmayaraq, bir sıra vergi ödəyiciləri, işəgötürənlər vergi və ödənişlərdən yayınmaq məqsədilə işçilərlə əmək müqavilələri bağlamır, iş yerləri rəsmiləşdirilmədən onlara işlərin görülməsini həvalə edirlər. Bundan başqa, iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sektorlarında çalışan vergi ödəyicilərinin müddətli işlə əla-

qədər təqdim etdikləri vergi bəyannamələrindəki əməkhaqqı məbləğləri təsərrüfat subyektlərinin real potensialı, eləcə də həmin sektor üzrə fəaliyyət göstərən və əməkhaqlarının düzgün müəyyən edilməsinə üstünlük verən vergi ödəyicilərinin əməkhaqqı məbləği göstəriciləri ilə uzlaşmır və bəzən onlardan bir neçə dəfə aşağı olur.

Qeyd olunmuşdur ki, əmək bazarına nəzarətin gücləndirilməsi həm şəffaflıq və hesabatlılığa təminat, həm də işçilərin əmək hüquqlarının qorunması baxımından

mühüm əhəmiyyətə malikdir: «Sırr deyil ki, bu gün respublikanın əksər özəl şirkətlərində vergidən və sosial sığorta ödənişlərindən yayınmaq məqsədilə iş yerlərinin böyük əksəriyyəti rəsmiləşdirilmir. Bir sıra biznes strukturları işçilərinin sayını bilərəkdən az göstərir, müddətli işlə əlaqədar əməkhaqqından tutulan gəlir vergisi hesablarına real vəziyyəti əks etdirmir. Məhz buna görə də qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər obyektiv reallıqdan irəli gəlir».

Bildirilmişdir ki, Əmək Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklər işəgötürənlərin üzünə əmək müqavilələrinin imzalanması ilə bağlı əlavə məsuliyyət qoyur: «Bir çox işəgötürənlər qeyri-leqal əmək münasibətlərinə yol verməklə həm işçi hüquqlarını pozur, həm də vergiləri ödəməkdən yayınırlar. Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklərin edilməsi də məhz belə halların qarşısını almağa xidmət edir. Son zamanlar bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər işçilərin əmək hüquqlarının müdafiəsini gücləndirəcəkdir. Yeni qanunve-

riciliyə görə, iş yerlərinin rəsmiləşdirilməməsi işəgötürənlər üçün ciddi maliyyə sanksiyaları və inzibati cərimələrə, hətta azadlığın məhdudlaşdırılmasına səbəb ola bilər».

Qeyd edilmişdir ki, əksər hallarda işçi ilə işəgötürən arasında gizli razılaşma əldə edilir və bundan uzaq tərəf işçinin özü və dövlət olur. Əmək müqaviləsi imzalamadan çalışan hər bir işçi bilməlidir ki, əmək müqavilələrinin bağlanmaması təkcə dövlət büdcəsinə ödənilməli vergilərin gizlədilməsi deyil, eyni zamanda vətəndaşın özü üçün yaratdığı ciddi sosial problemdir: «Hər bir vətəndaş bilməlidir ki, onun sosial təminatının gələcəyi öz əlindədir və bu prosesdə fəal iştirak etməklə gələcəkdə sosial hüquqların tam təmin olunması ilə nəticələnir. Pensiya-müavinət təminatında işçilərlə əmək müqaviləsinin bağlanılması, əməkhaqlarının leqallaşdırılması, məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının vaxtında ödənilməsi mühüm rol oynayır. Mövcud vəziyyət göstərir ki, cəmiyyətin bu istiqamətdə məlumatlandırılmasına ciddi ehtiyac var və bu işdə kütləvi informasiya vasitələrinin üzünə xüsusi məsuliyyət düşür».

«Professional audit» jurnalının redaktoru Mehdi Babayev əmək bazarında problemlərə toxunaraq bildirmişdir ki, bir çox hallarda sahibkarlar işəgötürənlərlə işçilər arasında əmək müqaviləsinin bağlanması tendensiyasını zəiflədən birinci amil kimi əməkhaqqından tutulmalı gəlir vergisinin və məcburi sosial sığorta haqlarının dərəcələrinin yüksək olmasını görürlər. Lakin əsas amil təkcə bu deyildir. «Əmək müqaviləsinin bağlanması ilə daha çox məsuliyyət tələb edən əmək münasibətlərinin yaranması, işə götürülən fiziki şəxsin imtiyaz və hüquqlarının üstünlük təşkil etməsi və bununla da işəgötürənin daha çox rəsmi sənədləş-

Zərurət yarandığı halda, tam maddi məsuliyyət haqqında müqavilə də bağlanmalıdır

mələrə məruz qalması, həmçinin daha çox yoxlama və nəzarət funksiyasını yerinə yetirən dövlət orqanlarının nəzarəti altına düşməsi amili də sahibkarlar tərəfindən bir-mənalı qarşılınır».

Qeyd edilmişdir ki, əmək bazarında sərbəst mexanizmlər, əsasən, işçilərin, yəni insan kapitalının mənafeələrinin qorunması üçündür: «Kommersiya müəssisələrində işçilərin sayı çoxluq təşkil edən bir və ya bir neçə işçisi olan kiçik sahibkarlıq subyektləri ikinci amilin təsirini dolayısı ilə özələndirən «ağır yük» hesab edirlər. Çünki onlar yüksək olmayan biznes düyüncəsi altında sadə əməliyyatlar apararaq xeyli sənədləşmə tələb edən əməliyyat və hadisələrdən uzaq olmaq istəyirlər. Əslində, onlar əmək münasibətlərini tənzimləyən qanunvericilik normalarını bilmək üçün çalışmaq istəyirlər. Bu halda kiçik sahibkarlıq sub-

yektləri əmək müqaviləsi əvəzinə işə qəbul etdiyi fiziki şəxsə mülki-hüquqi müqavilə bağlayaraq fəaliyyətlərini davam etdirməyə üstünlük verirlər. Yalnız istehsal, iş və ya xidmət sferası iri olan müəssisələrdə işçi sayının çox olması zərurəti yarandığına görə, işçilərlə əmək münasibətlərini tənzimləyən konkret ştat işçiləri (kadr üzrə müəssisələr) mövcud olur ki, həmin müəssisələrdə işəgötürən sahibkarın ağır yükünü çəkməmiş olurlar. Düşünürəm ki, əmək münasibətləri ilə bağlı qanunvericiliyin bəzən sərbəstləşdirilməsindən öncə sahibkarlardan çox işçi qismində çıxış etməklə istəyən fiziki şəxslərin (əhalinin) əmək münasibətlərinə üstünlük verməsi, həmçinin həmkarlar təşkilatlarının xidmətlərindən istifadəyə stiqanlaşdırılmalarının gücləndirilməsi üçün işçilərin maraqlandırılmasına nail olmaq lazımdır».

Vergilər Nazirliyinin İqtisadi təhlil və sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı Baş İdarəsinin şöbə rəisi Elşən Rəhimli qeyd etmişdir ki, son illər ölkəmizdə yeni sahibkarlıq subyektlərinin və yeni iş yerlərinin açılması istiqamətində uğurlu nəticələr əldə olunmuşdur. Əhalinin həyat səviyyəsinin, eləcə də gəlirlərinin yüksəlməsinə baxmayaraq, bəzi sahibkarlar tərəfindən vergi orqanlarına təqdim olunan müddətli işlə əlaqədar əməkhaqqından tutulan gəlir vergisi hesablarında real vəziyyəti uyğun göstəricilər əks etdirmir: «Bir sıra vergi ödəyiciləri və ya işəgötürənlər vergi və ödənişlərdən yayınmaq məqsədilə qanunvericiliyin tələblərini pozaraq işçilərlə əmək müqavilələri bağlamır, iş yerləri rəsmiləşdirilmədən onlara hər hansı işlərin görülməsini həvalə edirlər. Bəzi hallarda isə işəgötürənlər işçilərlə əmək müqavilələri əvəzinə mülki-hüquqi xarakterli xidmət müqavilələri bağlayırlar ki, bu da vergi öhdəliklərini və sosial sığorta ayırmalarını minimuma endirir. Nəticədə isə uçotdan kənar əməkhaqların verilməsi hallarının mövcudluğu və işçilərin gələcək sosial təminatını təhlükə altında qoymaqla yanaşı, gəlir vergi-

Təqdim olunan bəyannamələrdə real orta aylıq əməkhaqqının düzgün göstərilməsi halları artıb

si üzrə vergitutma bazasının azalmasına səbəb olur».

Şöbə rəisinin fikrincə, əmək münasibətləri ilə bağlı problemlər 3 əsas qrupa bölünür. Birinci qrup problem bundan ibarətdir ki, vergi ödəyicilərinin bir qismi əmək münasibətlərini rəsmiləşdirmədən işçiləri ayrı-ayrı işlərə cəlb edirlər. Bu, daha çox ticarət və xidmət sektorunda müşahidə olunan hallardır. İkinci qrupa daxil olan ödəyicilərdə müşahidə olunan əsas problem işçilərin bir qismi ilə əmək müqaviləsinin bağlanması, əksəriyyət təşkil edən digər qismi ilə isə rəsmiləşdirilmənin aparılmamasıdır: «Bu, əsasən də inşaat-tikinti və istehsal sektorunda çalışan vergi ödəyicilərinin rast gəlinən tipik hallardır. Nəhayət, vergi orqanlarının nəzarət əhatəsinə düşən üçüncü qrup problem bundan ibarətdir ki, iş yerləri rəsmiləşdirən əksər vergi ödəyiciləri ikili mühasibatlıq apararaq əməkhaqlarını real göstərmir, vergilərin və sosial ayırmaların ödənilməsindən yayınırlar. Sonuncu tədbirlərinin aparıldığı əksər təsərrüfat subyektlərində müşahidə olunur».

Qeyd olunmuşdur ki, vergi ödəyiciləri tərəfindən təqdim olunan bəyannamələrə əsasən hesablanan əməkhaqqı məbləğlərinin ölkə üzrə müəyyən edilən yaşayış minimumu məbləğindən yuxarı qaldırılması və real orta aylıq əməkhaqlarına uyğunluğunun nəzarətdə sax-

lanılması məqsədilə 2014-cü ilin yanvar ayından kompleks tədbirlərə başlanılmışdır. Nazirlik müddətli işlə əlaqədar təqdim olunan bəyannamə göstəricilərini təhlil etmiş, 56997 riskli vergi ödəyicisi üzrə müvafiq tədbirlər həyata keçirmişdir. Cari ilin birinci rübü ərzində ərazi vergi orqanları tərəfindən müəyyən olunan qrafikə əsasən, əməkhaqqı məbləğlərinin ölkə üzrə müəyyən edilən yaşayış minimumu məbləğindən aşağı olan vergi ödəyiciləri vergi orqanlarına dəvət edilmiş, onlarla dialoq və qarşılıqlı tərəfdaşlıq prinsiplərinə əsaslanan görüşlər təşkil olunmuşdur. Nəticədə 31480 vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim olunan bəyannamələrə əsasən hesablanan əməkhaqqı məbləğlərinin real əməkhaqlarına uyğun əks etdirilməsinə dair ştat cədvəllərində müvafiq düzəlişlər edilmişdir. Bu tədbirlərin nəticəsi kimi, vergi ödəyiciləri tərəfindən təqdim olunan bəyannamələrə əsasən, 2014-cü ilin yanvar və fevral ayları üzrə bir işçiyə düşən orta aylıq əməkhaqqı məbləği 70-100 manat arasında artmışdır ki, bu da nəticədə hər ay üzrə ümumilikdə 2,5 milyon manat əməkhaqqı məbləğlərinin yüksəlməsi deməkdir».

Natiq onu da vurğulamışdır ki, Əmək Məcəlləsinə edilən son dəyişikliklərlə bağlı əmək müqaviləsinin məzmununda əhəmiyyətli dəyişikliklər edilmişdir ki, bu da məşğul əhalinin əmək hüquqlarının daha etibarlı müdafiəsi deməkdir.

«Hidroinsaat Servis» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin sədri Pərviz Cəfərov demişdir ki, iqtisadi inkişafın hazırkı mərhələsində Azərbaycan dövləti ölkədə özəl sektorun dinamik inkişafı, sahibkarların maraqları və mənafeələrinin qorunması istiqamətində bütün zəruri tədbirləri həyata keçirir. Qeyd edilmişdir ki, son illər ölkə rəhbərliyinin siyasi iradəsi ilə gərəkləşdirilən tədbirlər ictimai həyatın bütün sahələrində qanunçuluğun möhkəmləndirilməsini, şəffaflığın artırılmasını, neqativ halların aradan qaldırılmasına yönəlib: «Həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində ölkədə sahibkarlığın inkişafı üçün əlverişli mühit formalaşmış, biznes strukturlarının fəaliyyətinə qeyri-qanuni müdaxilə halları minimuma en-

Əmək müqaviləsinin imzalanması «Vergi Partnyorluğu Sazişi»nin əsas tələblərindən biridir

mişdir. Belə bir şəraitdə iş adamlarının da cəmiyyət və dövlət qarşısındakı sosial öhdəliklərini düzgün dəyərləndirmələri, fəaliyyətlərində biznes etikasına riayət etmələri vacibdir. Təsədüfi deyildir ki, işəgötürənlə işçi arasında əmək müqaviləsinin imzalanmasının zəruriliyi vergi ödəyicisi ilə vergi orqanı arasında imzalanan «Vergi Partnyorluğu Sazişi»nin də əsas tələblərindən biridir».

Bildirilmişdir ki, sahibkarlar qanunla üzrlərinə düşən vəzifələrin icrasından yayınmamalı, vergi və digər sosial ödənişləri vaxtında ödəməli, əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsinə ciddi yanaşmalıdırlar: «İşəgötürənlə işçi arasında əmək münasibətlərinin imzalanması təkcə hüquqi prosedür deyil, həm də işğuzar nüfuz məsələsidir. Ciddi və məsuliyyətli iş adamı işçi ilə əmək müqaviləsi bağlamaqla təkcə qanuni öhdəliklərini yerinə yetirir, həm də mənəvi-

əxlaqi prinsiplərə sadıqlığını göstərir. Şübhəsiz, iş üçün müsbət olan hər hansı vətəndaş obyektiv səbəblərdən işəgötürəndən onunla əmək müqaviləsinin imzalanmasını tələb edə bilmir. Ona görə də işəgötürənlər işçilərinin gələcək taleyi üçün hüquqi və mənəvi məsuliyyəti daşıyırlar. İşçinin acizliyindən istifadə etmək heç bir mənəvi-əxlaqi dəyərə sığmır. Unutmaq lazım deyil ki, rəsmiləşdirilməmiş iş yerlərində çalışan insanların pensiya təminatında da ciddi problemlər yaranır».

R.Cəfərov rəhbəri olduğu şirkətdə əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsi məsələsinə ciddi yanaşıldığını bildirməklə yanaşı, Əmək Məcəlləsinə edilmiş əlavə və dəyişikliklərin müttərəqqi mahiyyət daşıdığını da vurğulamışdır. Bildirmişdir ki, işçi ilə əmək müqaviləsi bağlanması işəgötürənin də maraqlı və mənafeəsinin hüquqi müstəvidə qorunması baxımından vacibdir.

«Provdey» MMC-nin rəhbəri Yusif Rəhimov bütün işçiləri ilə əmək müqaviləsi bağladıklarını, onların sosial və əmək hüquqlarının qorunması üçün qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş zəruri tədbirləri həyata keçirdiklərini bildirmişdir: «Hesab edirəm ki, bütün sahibkarlar öz işçilərinin sosial hüquqlarına hörmətlə yanaşmalıdırlar, işçinin əmək hüquqlarının qorunması müəssisənin gəlir əldə etməsi qədər vacib

İşəgötürən işçinin məlumatlılığından sui-istifadə etməməlidir

məsələdir. Məlum olduğu kimi, əmək müqaviləsinin olmaması gələcəkdə işçinin əmək pensiyasının minimum səviyyəyə olmasına gətirib çıxarır. Əmək müqaviləsinin bağlanmaması təkcə dövlət büdcəsinə ödənilməli gəlir vergisinin gizlədilməsi deyil, həm də vətəndaşın özü üçün yaratdığı ciddi sosial problemdir. Aydın ki, əmək müqaviləsinin olmaması gələcəkdə işçinin əmək pensiyasının minimum səviyyəyə olmasına gətirib çıxarır. Ona görə də işəgötürənlər öz işçilərinin gələcək pensiya-müavinət təminatını da nəzərə almalıdırlar».

Qeyd edilmişdir ki, əmək müqaviləsinin olmadığı müəssisələrdə işçiyə istehsalat qəzaları və peşə xəstəliklərinə görə verilməli mü-

avinətlərin ödənişi də mümkün deyil: «Hər şeyi qanunların icrasına, sərbəst inzibati metodlara bağlamaq olmaz, işəgötürən şəxs, sahibkar öz vəzifəsini və insani dəyərlərə uyğun addım atmalıdır. Əgər işçisi öz hüquqlarını bilmirsə, sahibkar bundan sui-istifadə etməməlidir, əksinə, ona hüququnu başa salmalı, kömək etməlidir. Buna görə də işçilərin əmək hüquqları, əməyin təhlükəsizliyinin yüksək səviyyədə təşkil və sağlamlığın qorunması mədəniyyətinin artırılması ilə bağlı təbliğat işləri artırılmalıdır. Sahibkarlar özləri bu istiqamətdə geniş təbliğat-təşviqat işləri aparmalı, məlumatlandırma və maarifləndirici tədbirlər həyata keçirilməlidir».

Əmək Məcəlləsinə dəyişikliklər: etibarlı gələcəyə doğru

Azərbaycan Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının (ASTMK) hüquqşünası Tapdıq Osmanov ölkə iqtisadiyyatının inkişafında və şəffaflığın təmin olunmasında, istehsalatda işçilərin əmək hüquqlarının etibarlı müdafiəsində və qeyri-leqal məşğulluqla mübarizənin gücləndirilməsində əmək müqavilələrinin mühüm əhəmiyyət daşıdığını və ASTMK-nın bu prosesdə fəal iştirak etdiyini bildirmişdir: «Konfederasiya Azərbaycanı biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasında, sahibkarların iqtisadi-hüquqi mənafətlərini və əmək münasibətlərini qorunmasında müxtəlif təşəbbüslərlə çalışır. Hansı müəssisə və təşkilatda əmək qanunvericiliyinə düzgün əməl olunursa, işəgötürənə işçi arasında sosial dialoq imkanlarından səmərəli istifadə edilirsə, orada istehsalatda sabit və mütləq nailiyyətlər əldə olunur. İşçi ilə işəgötürən arasında ən etibarlı münasibət, dialoq elə

Əmək müqaviləsi işçi ilə işəgötürən arasında etibarlı dialoq vasitəsidir

əmək müqaviləsidir.

T. Osmanov qeyd etmişdir ki, Əmək Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərə uyğun olaraq informasiya sistemi fəaliyyətdə başladığından sonra həm işəgötürənlər, həm də işçilər öz öhdəliklərini, vəzifələrini daha aydın şəkildə anlayacaqlar: «Əmək müqaviləsi ilə bağlı məlumatların elektron informasiya sistemində daxil edilməsinə görə təbiiq olunan cərimənin sərbəstləşdirilməsi nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, Cinayət Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliyə əsasən, işçilərin əmək müqaviləsi bağlanmadan işə cəlb olunmasına görə işəgötürənlər üçün 7 min manatdan 10 min manatdakı cərimə, yaxud 3 il müddətində əzadıqdan məhrum etmə müəyyən edilmişdir. Qaydaların bu qədər sərbəstləşdirilməsində başlıca məqsəd ölkədə bütün işəgötürənləri işçilərlə əmək müqaviləsi bağlamağa dəvət etməkdir».

Azərbaycanda əmək bazarında digər məqamlara da toxunan T. Osmanov MDB ölkələri ilə müqayisədə respublikamızda sosial və vergi faizlərinin yüksək olduğunu bildirmişdir. «Bəzi hallarda işəgötürənlərin əmək müqaviləsi bağlamaqdan yayınmasından səbəblərdən biri kimi sosial və vergi faizlərinin yüksək olması

əsas götürülür. Bu amil həqiqətən də sahibkarların əmək müqaviləsi bağlamaqdan yayınmasında müəyyən rol oynayır. Sahibkarlığın 14%-ni vergilərə, 22%-ni isə məcburi sosial ödəmələrə verməlidir. Bu, onun əməkhaqqı fondunun 37%-ni təşkil edir. Hesab edirik ki, hazırkı faiz dərəcələri sahibkarların gəlirlə işləməsinə mane olur. Ona görə də müvafiq təşkilatlara göndərdiyimiz təkliflərdə bu məsələnin nəzərə alınmasını xahiş etmişik. Başqa bir təklifimiz də budur ki, 2014-2015-ci illər üçün əmək və sosial-iqtisadi məsələlər dair Baş Kollektiv Saziş layihəsində Əmək Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklərin müddəalarından da istifadə olunsun».

T. Osmanov, həmçinin, əmək bazarında inzibətçilik hallarından daha çox məarifləndirici tədbirlərə üstünlük verilməsinin əhəmiyyətini vurğulamışdır, Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası, Vergilər Nazirliyi və Azərbaycan Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının Əmək Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərlə bağlı regionlarda birgə məarifləndirici tədbirlər keçirməsini təklif etmişdir.

«Xəzər» Gənclərin Elmi-Texniki Yaradıcılıq Mərkəzinin direktoru Asif İsmayilov demişdir ki, Əmək Məcəlləsinə edilmiş son dəyişikliklər respublikanın hazırkı sosial-iqtisadi inkişafından irəli gələn obyektiv zərurət kimi dəyərləndirilməlidir. Bildirilmişdir ki, ölkənin dinamik iqtisadi inkişaf səviyyəsi və sahibkarların mövcud potensialı iş yerlərinin rəsmiləşdirilməsinə, vergi orqanlarına reallaşdırılmasına şəffaf hesabatlara təqdim edilməsinə imkan verir: «Unutmaq olmaz ki, Azərbaycanın pensiya sistemi sığorta prinsipinə əsaslanır. Sığorta mənasibətliyinin yaranması üçün, ilk növbədə, işçi ilə işəgötürən arasında əmək müqaviləsinin olması vacibdir. Çünki pensiyanın təyin edilməsi üçün ödədiyi sosial sığorta haqlarının məbləğindən asılıdır. Əksər hallarda məvəcblərin minimum əməkhaqqı səviyyəsində göstərilməsi ciddi problem yaradır. Bu

Sosial sığorta üzrə ödəmələrin strukturunun dəyişdirilməsinə ehtiyac var

o deməkdir ki, həmin işçiyə gələcəkdə çox az miqdarda pensiya təyin olunacaqdır. Yəni hər bir işçi gələcəkdə onu hansı problemin gözlədiyinin fərqinə varmadan, işəgötürəndən əməkhaqqının real göstərilməsini tələb etməlidir. İşçinin əmək müqaviləsi olmadığıda işəgötürən istədiyi vaxt müxtəlif bəhanələrlə onunla əmək münasibətlərinə xitam verə bilər».

Qeyd olunmuşdur ki, hazırkı şəraitdə dövlət sosial sığortası üzrə ödəmələrin dərəcələrinin strukturunun dəyişdirilməsi təklifi də nəzərdən keçirilməlidir. Bildirilmişdir ki, işəgötürənlərin ödədiyi sosial sığorta haqlarının həcmi məşğulluğun səviyyəsinə təsir göstərən mühüm amillərdən biridir: «İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, bu ödənişlərin azaldılması xərclərin aşağı düşməsinə zəmin yaradaraq işçi qüvvəsinə olan tələbatı artırır və məşğulluq səviyyəsinin yüksəlməsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Bir çox Avropa ölkələrində həyata keçirilən bu islahatların məqsədi böhrandan ziyan gören sahibkarları yeni işçilərin cəlb olunmasına təşviq etmək və işsizli-

yin qarşısını almaqdır. Bu yolla həm ixtisaslı işçi qüvvəsinin saxlanmaq, həm də struktur işsizliyinin yayılmasını dayandırmaq mümkündür. Finlandiya, Fransa, Macarıstan, İrlandiya, Portuqaliya və Türkiyə kimi bir sıra ölkələr böhran zamanı işsizliyin səviyyəsini azaltmaq məqsədilə yuxarıda qeyd olunan gücəzlərdən istifadə ediblər».

Qeyd edilmişdir ki, qeyri-leqal məşğulluq və əmək müqavilələrinin rəsmiləşdirilməməsi hallarına hazırda dünyanın bütün ölkələrində rast gəlinir: «İşəgötürənlər bir çox hallarda sosial sığorta ödənişlərinin yüksək həcmi əsas götürərək işçilərlə əmək müqaviləsi imzalamıqdan imtina edirlər. Hələki Azərbaycanda işəgötürənlərin sosial sığorta ödənişləri 22% olduqda, bəzi MDB ölkələrində bu rəqəm 35%-ə çatır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda bu faiz dərəcəsi digər MDB respublikaları ilə müqayisədə nisbətən aşağıdır. Lakin bu dərəcələrin bir qədər də aşağı salınması əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsinə yönəlməmiş tədbirlərə əlavə təkan ola bilər».

«Elektron hökumət» portalına müraciət edənlərin sayı artıb

«Elektron hökumət» portalı dövlət qurumlarının və yerli özünüidarəetmə orqanlarının işinin səmərəliliyinin artırılması və təqdim olunan elektron xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, eləcə də dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan elektron xidmətlərin optimallaşdırılması və yerinə yetirilmə prosedurlarının sadələşdirilməsi, elektron xidmətlər vasitəsilə istifadəçilərə təqdim olunan məlumatların həqiqiliyinin və sərbəst əldə olunması

nın təmin edilməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. Portal vasitəsilə istifadəçinin sorğusuna əsasən məlumatların axtarılması və əldə edilməsinə sərf olunan vaxt maksimum azaldılıb və istifadəçinin yerləşdiyi coğrafi məkandan asılı olmayaraq, ölkənin bütün ərazisində təqdim olunan elektron xidmətlərdən istifadə mümkündür. Həzrət portal üzərindən 317 xidmət göstərilir.

Rabitə və Yüksək Texno-

logiyalar Nazirliyinin (RYTN) Məlumat Hesablama Mərkəzinin (MHM) «Elektron hökumət» portalına daxilolmalar barədə növbəti statistik məlumatlarına görə, 2012-ci ilin dekabrından 2014-cü ilin mart ayının 31-dək portala ümumilikdə 566 min 105 daxilolma qeydə alınıb, müraciət edənlərin ümumi sayı 317 min 901 nəfər olub. Bu şəxslər müxtəlif səhifələrə 1 milyon 993 min 570 dəfə keçid ediblər və portala sərf etdikləri orta vaxt müddəti 4 dəqiqə 56 saniyə olub.

MHM-dən bildirilib ki, bu gün vətəndaşlarımızın portala marağının artması müşahidə olunmaqda yanacaq, təkrarən portala müraciət edənlərin də kütlə nisbəti artmaqdadır. Bu dövr ərzində portala müraciət edənlərin 56,3%-ni yeni istifadəçilər, 43,7%-ni isə təkrar müraciət edənlər təşkil edib.

Təkcə mart ayı ərzində portala 34 min 62 daxilolma qey-

də alınıb. Portala müraciət edənlərin ümumi sayı isə 21 min 394 nəfər olub. Mart ayı ərzində portala müraciət edənlərin 51,7%-ni yeni istifadəçilər, 48,3%-ni isə təkrar müraciət edənlər təşkil edib.

Statistikaya görə, portala daxil olmaq üçün sadələşdirilmiş kod-parol alan istifadəçilərin sayı 35 min 111 nəfərə çatıb. Mart ayının 31-dək təqdim olunmuş elektron imza vəsiqələrinin sayı 18 min 452 olub. Bunlardan 12 min 675-i dövlət qurumlarına verilmiş sertifikatlar, 755-i hüquqi şəxslərə verilmiş sertifikatlar, 5 min 22-si vətəndaşlara verilmiş sertifikatlar olub.

Mart ayı ərzində «Elektron hökumət» portalı tərəfindən təqdim olunan e-xidmətlərdən istifadə barədə statistikaya görə, Vergilər Nazirliyinin 10 elektron xidməti üzrə 782 dəfə istifadə qeydə alınıb.

AYTƏN

vergi cinayətləri

Vergidən yayınma cinayət məsuliyyəti yaradır

Elə sahibkarlar var ki, fəaliyyətinin ilk dövrlərində dövlətin vergi və rüsumlarını ödəyir, qanunsuzluqlar etmə niyyəti olmur, sonradan tamah onlara güc gəlir, vergidən yayınırlar. Elə sahibkarlar da var ki, ilk gündən dövlət orqanlarını aldatmaq yolunu tutur, yaratdığı müəssisəni müxtəlif yollarla idarə etməyə çalışırlar. Bu yolun hər ikisi peşmançılığa aparır.

Sahibkar Azad Məmmədəliyev fəaliyyətinin ilk günündən qanunu pozmağa cəhd göstərmişdir. Direktoru olduğu müxtəlif müəssisələrin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti, mühasibat işləri qanunsuzluq batlaqlığına düşüb. Əməllərini təkbaşına həyata keçirib, digər işçilərin vəzifələrini də öz üzərinə götürüb.

Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinin əməkdaşlarının apardıqları yoxlamalar zamanı A.Məmmədəliyevin «Xəy-yam» MTK, «ERAY» MMC, «ÜLVİ-M» və «Salman-NC» MMC-də faktiki rəhbər olduğu zaman külli miqdarda vəsaiti mənimsədiyi aşkar olunub. Faktlar üzrə sahibkar barəsində Cinayət Məcəlləsinin 213.2.2-ci maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb. Lakin vergi orqanlarının araşdırmaları zamanı A.Məmmədəliyevə aid digər

təsərrüfat subyektlərində də cinayət əməlləri üzə çıxıb. Rəhbərlik etdiyi «AMS-2008» MMC-də səyyar vergi yoxlaması zamanı sahibkarın 15453,43 manat məbləğində mənfəət vergisini dövlət büdcəsinə ödəməkdən yayındığı təsdiq edilib.

Beləliklə, Azad Məmmədəliyevin mənfəət vergisi bəyannaməsini təhrif etməklə dövlət büdcəsindən yayındırıldığı vergilərin ümumi həcmi 103147,56 manat təşkil edib. Sahibkar əvvəlcə və yerli cinayətləri başqalarının üstünə atmağa çalışıb. Amma müxtəlif təşkilatlarla görüşmüş işlər və xidmətlərə dair müqavilə və aktlardan, mühasibat sənədlərindən A. Məmmədəliyevin imzalarını təsdiq edən nümunələr istintaq orqanlarına təqdim olunub və onun cinayətləri başqasının üstünə atmaq niyyəti boşa çıxıb. Çoxsaylı şahid ifadələri, ekspert rəyləri, öz ifadəsi və digər təkbizolunmaz sübutlarla ittiham edilmiş cinayət əməlini törətməsi tam təsdiq olunub. Onun haqqında daha bir cinayət işi açılıb və işlər sonradan birləşdirilib. Yevlax Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə Azad Məmmədəliyevə 3 il dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarında vəzifə tutmaq qadağan edilib və 7 il müddətində azadlıqdan məhrum etmə cəzası verilib.

ELBRUS

vergi təqvim

APREL						
I	II	III	IV	V	VI	VII
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətində sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüüyü halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

15 aprel - «(1) və (2)».

22 aprel - «(1-1)», «3», «4», «8», «9»,

«10.1», «10.2», «10.3» və «11».

«1» - **Gəlir vergisi:** Gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim illidir. Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan, vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənabəyindən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər, ödəmə mənabəyində vergiyə cəlb olunması nəzərdə tutulmayan (tutulması mümkün olmayan) gəlirləri olan fiziki şəxslər, yaxud Azərbaycan Respublikasının hüquqlarından kənarında gəlir, o cümlədən royaltidən gəlir əldə edən rezident fiziki şəxslər hesabət illindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanlarına bəyannamə verir və həmin vaxtədə illik gəlir üzrə son hesablamaya aparmaqla (carri ödəmələr nəzərə alınmaqla) gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«2» - **Mənfəət vergisi:** Mənfəət vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim illidir. Mənfəət vergisinin ödəyicisi hesab edilən rezident müəssisələr, habelə Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan, vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənabəyindən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər hesabət illindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq son hesablamaya aparmaqla (carri ödəmələr nəzərə alınmaqla) vergini ödəyir və qeydiyyatda olduğu vergi orqanına bəyannamə təqdim edir.

Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisələr mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə), digər müəs-

sisələr isə dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

«(1) və (2)» - **Gəlir və mənfəət vergisi:** Gəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim illidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtarıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Cari vergi ödəmələri vergi illi üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir. Vergi ödəyicisi illi ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki mümkün müddətdən birinə uyğun müəyyən edə bilər.

Birinci metod: Hər rüb üçün cari ödəmələrinin məbləği əvvəlki vergi illində hesablanmış verginin 1/4 hissəsi məbləğində müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübdeki gəlirin məbləğini keçən illi ümumi gəlirdən (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsal vurmaqla müəyyən edilir. Bu zaman vergi ödəyicisi illi ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənlədiyim yuxarıdakı iki mümkün müddətdən birini seçir və hər il aprel ayının 15-nə gec olmayaraq bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənlədiyim üçün təbiiq edilmiş metod barədə məlumat vermədiyi halda, vergi orqanı birinci me-

todu təbiiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyən etməyi ikinci metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıq təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu təbiiq edir.

Əvvəlki vergi illində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi illində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim illi ərzində rüb üzrə artan yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmamalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrinin aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıq təqdim etməlidir.

«(1-1)» - **Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə):** Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü rübüdür. Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir. Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) hesablanmış gəlir vergisi barədə «Xüsusi notarius» gəlir vergisi bəyannaməsi» hər rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidir.

«3» - **Əlavə dəyər vergisi:** ƏDV üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabət dövrü üçün hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - **Aksiz vergisi:** Aksizlər üzrə hesabət dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabət dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət

büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«5» - **Ömlək vergisi:** Müəssisənin ömlək vergisi üçün hesabət dövrü təqvim illi sayılır. Ömlək vergisinin ödəyicisi hesabət müəssisə əmlak vergisinin illik bəyannaməsini hesabət illindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına verir və vergini həmin müddədə tədök son hesablamaya aparmaqla (carri ödəmələr nəzərə alınmaqla) dövlət büdcəsinə ödəyir.

«7» - **Yol vergisi:** Müəssisənin yol vergisi üçün hesabət dövrü təqvim illi sayılır. Azərbaycan Respublikasının ərazisində təqvim illinin sonu vəziyyətinə mülkiyyətində və ya istifadəsində avtonəqliyyat vasitələri olan hüquqi şəxslər yol vergisinin illik bəyannaməsini hesabət illindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edir və həmin müddədə tədök hesablanmış vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

«8» - **Mədən vergisi:** Madən vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. Madən vergisinin ödəyicisi hesabət ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələr mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərcip-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«9» - **Sadələşdirilmiş vergi:** Sadələşdirilmiş vergi üzrə hesabət dövrü rübüdür. Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan şəxs hesabət rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanına bəyannamə verir və həmin müddədə vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«10.1» - **Müzdülə işlə əlaqədar ödəmə mənabəyində tutulan vergi:** Müzdülə işlə əlaqədar ödəmə mənabəyində vergi tutan ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin bu ödəmələr üzrə hesabət dövrü vergi illi, digər vergi ödəyicilərinin hesabət dövrü isə rübüdür. Müzdülə işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar müzdülə işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirlərinə gəlir vergisinin hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Müzdülə işlə əlaqədar ödəmə mənabəyində tutulan vergi-

lər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabət illindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digərləri isə hesabət rübü başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.2» - **Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənabəyində tutulan vergi:** Hayatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, aparılan ödəmələrdən ödəmə mənabəyində tutulan verginin hesabət dövrü rübüdür.

Hayatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirlərinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergi növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməli və gəlirin ödənilməsi rübün sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.3» - **Ödəmə mənabəyində tutulan digər vergilər:** ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyicilərinin müzdülə işlə əlaqədar aparılan ödəmələri istisna olmaqla, ödəmə mənabəyində tutulan digər vergilər üzrə hesabət dövrü rübüdür.

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənabəyində vergiyə cəlb olunmayan digər ödəmələri verərək bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergi ödəməsinə köçürməli və həmin müddədə də bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«11» - **Dövlət rüsumu:** Dövlət rüsumu üzrə hesabət dövrü rübüdür. Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərkə iki bank günü ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərində aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu bir ay ərzində, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür.

«Dövlət rüsumu haqqında» Qanunda nəzərdə tutulmuş dövlət rüsumunu tutan şəxslər hesabət rübündən sonrakı ayın 20-dək dövlət rüsumunun tutulması barədə bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

beynəlxalq panoram

Türkiyə sosial şəbəkələri vergiyə cəlb etmək niyyətindədir

Türkiyənin maliyyə naziri Mehmet Şimşek global sosial şəbəkələrin reklamdan gəlir əldə etdiyinə görə vergi ödəməsinin zəruri olduğunu bəyan etmişdir. Bu fikir onun «Twitter»in Türkiyədə öz nümayəndəliyini açmaq planları ilə əla-

qədar «Hürriyyət Daily News» qəzetinə verdiyi müsahibədə səsləndirilmişdir. Nazirin mövqeyinə görə, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının qaydalarına əsasən, hökumət bu şəbəkələrdən vergi tutmaq imkanına malik olmalıdır. Buna görə də «Twitter» şəbəkəsi Türkiyədə şirkətini açmalı və ümumi əsaslarla gəlirləri barədə hesabat verməlidir.

Amma Konstitusiyaya Məhkəməsinin «Twitter»in üzərindən qadağanın götürülməsi barədə qərarı hökumətin bu istiqamətdə atdığı addımları çətinləşdirəcək. Şimşek hesab edir ki, söz azadlığının müdafiə olunması Türkiyə tərəfinin sosial şəbəkəyə təsir göstərmə imkanlarını azaldır.

Mikrobloqlara giriş məhdudlaşdırıldıqdan təqribən iki həftə sonra, aprel ayının 2-də Konstitusiyaya Məhkəməsi «Twitter»ə qoyulan qadağanı ləğv etmişdir. Qadağa qoyulmazdan bir neçə saat öncə Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyip Ərdəğan onun «kökünü kəsəcəyiniz» söz vermişdi. Aprelin 8-də isə rabitə naziri Lütfi Əlvən «Twitter»in nümayəndələrinin Türkiyənin rəsmi şəxsləri ilə danışıqlar aparmağa gələcəyini və şirkətin ölkədə ofis açacağını söyləmişdi.

Xarici ölkələrin təcrübəsi:

Gürcüstan Respublikasının vergi sistemi: ƏDV və fiziki şəxslərin gəlir vergisi

2012-ci ildə ƏDV Gürcüstanda vergi daxilolmalarının 45%-ni təşkil etmişdir. Gürcüstanda mal-xidmətlərin bütün mərhələlərdə təqdim edilməsi ƏDV-yə cəlb olunur. ƏDV-yə cəlb olunan mal-xidmətləri təqdim edən və ölkəyə idxal edən hüquqi şəxs və fərdi sahibkarlar ƏDV ödəyiciləri hesab olunurlar. İstənilən ardıcıl 12 ay ərzində təqdim etdiyi mal-xidmətlərin cəmi dəyəri 100000 lardan (60000 ABŞ dolları) çox olan, aksizli malların istehsalı və ya idxalı ilə məşğul olan hüquqi şəxs və fərdi sahibkarlar ƏDV məqsədləri üçün məcburi qeydiyyatdan keçməlidirlər. Lakin azad sənaye zonalarında (ASZ) mal-xidmətlər təqdim edən şəxslər üçün qeydiyyat məcburi deyil. Bunlardan başqa, istənilən hüquqi şəxs və ya fərdi sahibkar ƏDV məqsədləri üçün könüllü qeydiyyatdan keçə bilər.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, maliyyə xidmətləri, özəlləşdirilmə nəticəsində dövlət əmlakının digər şəxsin mülkiyyətinə keçməsi, neft və qaz resurslarının kəşfi və hasilatı məqsədilə avadanlıqların idxalı, ictimai nəqliyyat və səhiyyə xidmətləri, kitab, qəzet və dövrü mətbuatın çapı, təqdim edilməsi və idxalı, kənd təsərrüfatı məhsullarının ilkin təqdim edilməsi, torpaq alqı-satqısı, ASZ-də fəaliyyət göstərən şəxslərin öz aralarında mal-xidmətlərin təqdim edilməsi ƏDV-dən azaddır.

ƏDV-nin standart dərəcəsi 18%-dir. 0 (sıfır) dərəcə aşağıdakı hallarda tətbiq olunur:

- malların ixracı;
- beynəlxalq hava nəqliyyatı və yüklərin daşınması;
- Gürcüstanda turist xidmətləri;
- təbii qazın istilik elektrik stansiyalarına (İES) çatdırılması.

Gəlir vergisi: Fiziki şəxslərin gəlirləri milli səviyyədə gəlir vergisinə cəlb olunur. Gürcüstanda gəlir vergisinin ən mühüm cəhəti ondan ibarətdir ki, gəlirin bütün növləri eyni dərəcə ilə vergiyə cəlb olunur.

Gəlir vergisinin ümumi dərəcəsi 20%-dir.

1 yanvar 2011-ci il tarixdən qrantlardan və diplomatik statusuna malik olan təşkilatlardan ödə-

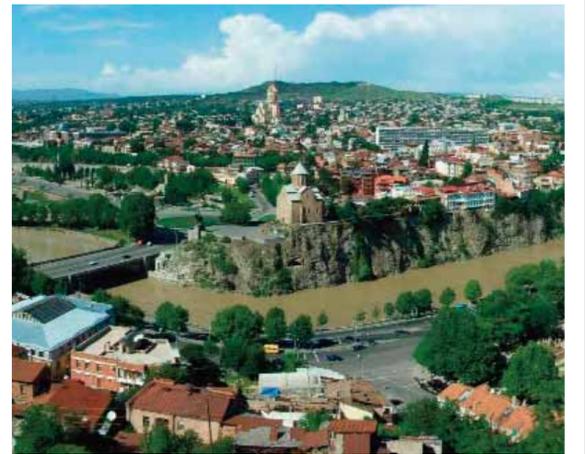
nilən əməkhaqqından ümumi dərəcə ilə vergi tutulur (əvvəl 12% dərəcə ilə tutulub). Rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər yalnız Gürcüstan mənbəyindən əldə olunan gəlirlərindən gəlir vergisinin ödəyiciləri hesab olunurlar. Ər və arvadın gəlirləri ayrılıqda vergiyə cəlb olunur.

Əgər fiziki şəxs müalicə, məzuniyyət, işgüzar səfər və ya təhsil məqsədilə ölkə xaricində olduğu vaxt da daxil olmaqla, istənilən ardıcıl 12 ay ərzində üst-üstə 183 gündən artıq müddətdə faktiki olaraq Gürcüstan ərazisində olmuşdursa, gəlir vergisinin məqsədləri üçün rezident hesab edilir. Xarici ölkədə Gürcüstanın dövlət xidmətində olan fiziki şəxslər də rezident hesab

Təqvim ili ərzində maddəli işdən gəliri 6000 larinə keçməyən fiziki şəxslərin bu gəlirlərdən 1800 ləri çıxılır.

1 yanvar 2011-ci il tarixdən mikro və kiçik biznesə münasibətdə xüsusi vergi rejimi tətbiq edilir. İllik dövriyyəsi 30000 lardan, əmlakın inventar dəyəri 45000 lardan az olan və işçiləri olmayan mikrobizneslər gəlir vergisindən azaddır.

İllik dövriyyəsi 100000 lardan, inventar dəyəri 150000 lardan az olan kiçik biznes qurumları 5% dərəcə ilə dövriyyə vergisinə cəlb edilir (yəni digər vergilərə cəlb olunmur). Əgər biznes qurumu satışının 60%-dən artıq hissəsini hesab-faktura təqdim edərsə, dövriyyə vergisinin dərəcəsi 3%-ə endirilir.

olunur. Bundan başqa, «Qiymətli kağızlar bazarı haqqında» qanuna əsasən, çox zəngin fiziki şəxslər, yəni Gürcüstan ərazisində yerləşən əmlaklarının dəyəri 3 milyon lardan (1 ləri=0,6 ABŞ dolları) artıq olan və ya son 3 ilin hər birində Gürcüstan mənbəyindən gəliri ən azı 200 min ləri olan fiziki şəxslər də maliyyə və ədliyyə nazirlikləri tərəfindən müəyyən edilən şərtlər altında Gürcüstanın vergi rezidenti sayıla bilərlər.

Gürcüstanda gəlir vergisindən azad olunan əsas gəlirlərə xarici mənbədən əldə olunan gəlirlər, dövlət pensiyası və özəl pensiya fondundan yığım sığortası üzrə ödənilən məbləğlərdən edilmiş ayırmalar həcminə olan hissəsi, alimentlər, işçiləri olmayan müəyyən fərdi sahibkarların gəlirləri aid edilir.

Zərər əvvəlki dövrlərə keçirilə bilməz. Fərdi sahibkarlara zərəri 5 il müddətinə gələcək dövrlərə keçirmək hüququ verilir.

Dividendlərdən və faizlərdən ödəmə mənbəyində 5% dərəcə ilə vergi tutulur və həmin gəlir bir daha vergiyə cəlb olunmur.

Fiziki şəxslər üçün vergi dövrü təqvim ili hesab olunur. Fiziki şəxslərin gəlir vergisi əksər hallarda ödəmə mənbəyində tutulur. Bu vergi yekun vergi olmasına görə ödəyicisi bəyannamə doldurmağa borclu deyil. Fərdi sahibkarlar şirkətlər üçün müəyyən edilmiş şərtlərlə avans ödənişləri etməlidirlər. Lakin mikro biznes avans ödənişi subyekti deyil. Yekun vergi öhdəliyi vergi ilindən sonrakı ilin 31 mart tarixindən gec olmayaraq ödənilməlidir.

Bolqarıstanda yeni torpaq vergisi tətbiq olunacaq

Ölkənin Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi becərilməyən torpaq sahələrinə yeni verginin tətbiqi imkanlarını qiymətləndirəcək.

Nazir Dimitar Qrekov kənd təsərrüfatı müəssisələri assosiasiyaları ilə görüşündə 2014-cü ilin may ayının sonundan ekspertlər qrupunun bu vergi üzərində işə başlayacağını bildirmişdir. Bu vergi torpaq sahiblərinin onlara məxsus sahələri kooperativlərə və yerli şirkətlərə icarəyə verməsini stimullaşdırmalı və bununla da investisiya qoyuluşları üçün maraqlı doğuran məhsuldar torpaqların sahəsini artırmalıdır. Ekspertlər verginin dərəcəsi, «becərilən» və «tələb olunmamış» torpaq sahələri arasında fərqi müəyyənləşdirməli, habelə istifadəsiz qalmış torpaq sahələri barədə qərar qəbul etməlidirlər.

Bolqarıstan Kənd Təsərrüfatı Məhsulları İstehsalçıları Assosiasiyasının sədri Vensislav Varnovun dediyinə görə, «bu vergi torpaq sahiblərini müvafiq tədbirlər həyata keçirməyə, o cümlədən istifadəsiz qalan torpaq sahələrini icarəyə verməyə, yaxud bazara çıxarmağa məcbur edəcək». Hazırda ölkədəki bu cür torpaq sahələrinin miqdarı 1,6 milyon hektara qatır və bundan hər il büdcəyə 10,5-11 milyon dollar vəsait daxil olur.

Çexiyada vergi yükü artır

Bu il ölkənin hər bir sakini ayda ən azı 10192 kron (404,3 manat) məbləğində vergi ödəyəcək. Bunun böyük hissəsi - 4312 kron (171,05 manat) sosial sığortaya yönəldiləcək.

Bunu Çexiya Maliyyə Nazirliyi öz illik hesabatında göstərmişdir. Ölkə hökuməti bununla vətəndaşların diqqətini dövlət büdcəsinin hesablanması probleminə yönəltmək istəyir.

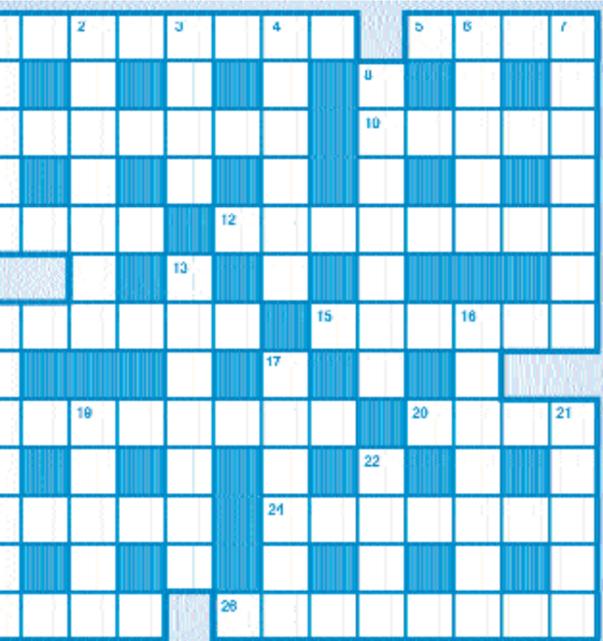
Mütəxəssislərin proqnozlarına görə, Çexiyanın hər bir sakini 2323 kron (92,15 manat) ƏDV ödəməlidir. İstehlak vergisinə 1152 kron (45,7 manat) sərf olunacaq, fiziki şəxslərin gəlirlərindən orta hesabla 1128 kron (44,75 manat) vergi tutulacaqdır. Maliyyə Nazirliyinin illik proqnozlar verilən nəşrində, həmçinin, büdcənin funksiyaları, onun

xarakteristikaları və hazırlanması prosesi barədə məlumat verilir.

«Rozpocet pro obcany» (Citizens Budget) adlanan hesabat

hər il Dünya Bankının, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (İƏİT) və Beynəlxalq Büdcə Tərəfdaşlığının tövsiyəsi ilə dərc olunur.

Yuxarıdan aşağı: 1.XIX əsrin birinci yarısında klassizmin inkişafının sonunda memarlıq və dekorativ incəsənətdə üslub; 2.ABŞ-da ştat; 3.Kişi adı; 4.Mənası «istiqamət» deməkdir. Şimala istiqamət ilə hər hansı verilən istiqamət arasında qalan və saat əqrəbinin hərəkəti üzrə ölçülən bucaq; 6.Əsasən, reklam və tanıtma xarakterli videoqarx; 7.Mürəkkəb sxemləri, qrafik və arxitektura çertyojları çap etmək üçün enli çap aparatı; 8.Baş nəfərdən ibarət musiqi ansambli; 13.İrland əsilli tanınmış Böyük Britaniya yazıçısı, dramaturq, ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı laureatı (1925); V.Şekspirdən sonra ingilis dramaturgiyasının ən məşhur simalarından biri (1856-1925); 14.ABŞ-ın 4-cü prezidenti; 16.İnsan dərindəki piqment; 17.Yapon avtomobil markası; 19.Suda az həll olunan və havadan yüngül rəngsiz, iysiz qaz; 21.Afinada yaşamış heykəltəraş (b.e.ə. 480-440); 22.Qiymətli kağızlar, zinət əşyaları, pul və s. dəyərli məmulatlarının saxlanılması üçün nəzərdə tutulmuş poladdan hazırlanmış xüsusi şkaf.

Soldan sağa: 1.Hidrogenin nitridi olub, kəskin iyli və normal şəraitdə rəngsiz qaz; 5.Təyyarəyə minmək üçün hərəkət edən xüsusi pilləkən qurğusu; 9.C.Verdidən sonra məşhur İtaliya opera bəstəkarının soyadı (1858-1924). Musiqidə verizm cərəyanının parlaq nümayəndəsi; 10.İsveç avtomobil markası; 11.Latviyanın paytaxtı və Baltikyanı ölkələrin ən böyük şəhəri; 12.İdarələrdə, inzibati binalarda insanların hərəkətini məhdudlaşdıran keçid sistemi; 14.Qədim Fransa rəqsi; 15.Görkəmli sərkərdə, Mərkəzi, Qərbi və Şərqi Asiyanın, habelə Qafqazın, Rusiyanın tarixində böyük rol oynamış görkəmli şəxsiyyət, Teymurilər dövlətinin banisi; 18.Əvvəllər Britaniya İmperiyasının tərkibindəki faktiki müstəqil dövlətlərin hüquqi statusu; 20.Məşhur müasir muğam ustasının adı; 23.Şərq, eləcə də türkdilli xalqlar arasında ən geniş yayılmış simli musiqi aləti; 24.Bəzək bitkisi; 25.İştah açan, spazm və ürək döyüntüsü riskini azaldan, həzm sistemi və mədə üçün faydalı və gözəl qoxuya malik bitki; 26.Akropolda antik arxitektura abidəsi.

Tərtib etdi: Rafael

Qazetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Şekel; 2.Radiola; 3.Omsk; 4.Törtör; 6.Monax; 7.Atlanta; 8.«Drakula»; 13.Punktir; 14.Saxalin; 16.Arbalet; 17.Xromit; 19.Robot; 21.Rinit; 22.Üzüm.

Soldan sağa: 1.Şarlotta (Bronte); 5.İmza; 9.Kadastr; 10.Rinil; 11.Lvov; 12.Bərkəxan; 14.Statut; 15.Əliağa (Ağayev); 18.Xarakiri; 20.Ubir; 23.Lobbi; 24.Mozalan; 25.Nota; 26.Stomatit.

idman

«Tour d'Azerbaidjan-2014»ün iştirakçılarının adları açıqlandı

Mayın 7-dən 11-dək keçiriləcək «Tour d'Azerbaidjan-2014» veloyürüşündə planetin müxtəlif ölkələrini təmsil edən və hər birinin heyətində 6 velosipedçi yer alan 25 komanda mübarizə aparacaqdır.

Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının yaydığı xəbərdə bildirilir ki, builki yarışın Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının (UCI) 2.1 kateqoriyasına layiq görülməsi yürüşdə peşakar kontinental komandalardan da iştirakına şərait yaratmışdır. Belə ki, Azərbaycana gələcək 8 kollektiv - «MTN-Qhubeka» (CAR), «Caja Rural-Seguros RGA» (İspaniya), «Neri Sottoli» (əvvəlki adı «Yellow Flu» - İtaliya), «Androni Giocattoli» (İtaliya), «Drapac Professional Cycling» (Avstraliya), «Team Novo Nordisk» (ABŞ), «Rusvelo» (Rusiya) və «CCC Polsat-Polkowice» (Polşa) Pro-kontinental lisenziyalıdır. Adları çəkilən İtaliya komandalarının digər üzvləri mayın 9-da start götürəcək çoxgünlük «Giro d'Italia» yürüşündə, «MTN-Qhubeka» və «Caja Rural-Seguros RGA» isə «Vuelta» yarışında çıxış edəcəklər.

«Tour d'Azerbaidjan-2014» vüloyürüşünün Təşkilat Komitəsinin sədri, Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının vitse-prezidenti Sahib Ələkbərov bildirmişdir ki, Pro-kontinental, həmçinin kontinental velosiped komandalarının Azərbaycana gəlişi böyük məmnunluq doğurur. Builki yürüşün daha möhtəşəm olaca-

ğına inandığını söyləyən S.Ələkbərov bu amilin yaxın gələcəkdə dünya velosiped idmanının ulduzlarına çevriləcək gənc velosipedçilər üçün yaxşı şans olduğunu vurğulamışdır.

Bəzi iştirakçı komandaların Azərbaycana «Türkiyə Turu»nda iştirak etdikdən sonra gələcəyini qeyd edən Təşkilat Komitəsinin sədri demişdir ki, bu cür yarışlar velosipedçilərimizin bacarığını üzə çıxarmağa, həmçinin ölkəmizin gözəlliyini və inkişafını dünyaya təqdim etməyə imkan yaradır.

Yarışda iştirak edəcək 16 kontinental komanda isə bunlardır: «İtera-Katusha» (Rusiya), «Continental Team Astana» (Qazaxıstan), «Kolss Cycling Team» (Ukrayna), «Alpha Baltic-Unitymarathons.com» (Latviya), «An Post-Chain Reaction» (İrlandiya), «Team La Pomme Marseille 13» (Fransa), «Adria Mobil» (Sloveniya), «Development Team Giant-Shimano» (İsveç), «China Huasen Cycling Team» (Çin Xalq Respublikası), «Rapha Condor JLT» (Böyük Britaniya), «Leopard Development Team» (Lüksemburq), «Gebrüder Weiss-Oberndorfer» (Avstriya), «Torku Sekerspor» (Türkiyə), «Tusnad Cycling Team» (Rumıniya), «Rad-Net Rose Team» (Almaniya) və «Synergy Baku Cycling Project» (Azərbaycan).

Bundan başqa, Avstraliyanın milli komandası da «Tour d'Azerbaidjan-2014»də mübarizə aparacaqdır. Planetin 22 ölkəsini təmsil edən bu komandalardan tərkibində ümumilikdə 150 velosipedçi mübarizə aparacaqdır.

«Atasport» Çempionlar Kuboku uğrunda yarışacaq

Azərbaycanın qadın otüstü xokkeyçilərdən ibarət «Atasport» komandası Hollandiyaya yola düşüb. Azərbaycan Otüstü Xokkey Federasiyasından bildirmişlər ki, komandamız Hertogenboş şəhərində keçiriləcək Avropa Çempionlar Kuboku uğrunda turnirdə iştirak edəcəkdir.

Turnirdə qitənin 8 ən güclü komandası - «Atasport» (Azərbaycan),

«Amsterdam», «Hertogenboş» (hər ikisi Hollandiya), «Reading» (İngiltərə), «Uhlehorster», «Berliner» (hər ikisi Almaniya), «Real Sociedad» (İspaniya) və «Railway Union» (İrlandiya) birincilik uğrunda mübarizə aparacaqdır.

«Atasport»un turnirdə iştirak edəcək heyəti belədir: qapıçılar - Səadət Nuriyeva, Yelena Əhmədova; müdafiəçilər - Xatirə Əliyeva, Svetlana Pilipenko, Ceyhunə Mə-

hərrəmovə, Lyüdmila Çequrko, Əminə Müzəffərova, Alyona Karas; yarımmüdafiəçilər - Lalə Abbasova, Lyubov Drujinina, Tamilla Əliviyyə, Mahirə Əhmədova, Xalidə Zeynalova, Yuliya Muradi; hücumçular - Gülər Aydınlı, Amaliya Həsənova, Anastasiya Tsiqanska və Fəridə Məmmədova.

Komandamız turnirdə baş məşqçi Adil Paşayevin rəhbərliyi altında çıxış edəcəkdir.

Milli komandamız Avropa çempionudur

Moldovanın paytaxtı Kişineuda budo döyüş növləri üzrə Avropa çempionatı keçirilmişdir. Azərbaycan Budo Döyüş Növləri Federasiyasından (ABDNF) bildirmişlər ki, yarışda ölkəmizi 35 idmançı təmsil etmişdir.

Milli komandamız qitə birinciliyində böyük uğura imza ataraq Avropa çempionu olmuşdur. Yarışda Azərbaycan idmançıları 13 medal qazanmışlar. Fri-kontakt yarışlarında Elçin Hüseynov, Emin Süleymanov, Mərdan Vəliyev, Həsən Əliyev, Elman İmanov qızıl, Pənah Süleymanov, Valeh İsmayilov və Elçin Məmmədov gümüş medala sahib olmuşlar.

Full-kontakt üzrə isə Əfsun Arzumanlı və Səxavət Əliyev fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxmışlar. Digər idmançımız Elçin Xanoğlanlı gümüş medalla ki-

fayətlənmişdir. Semi-kontakt yarışlarında Daşqın Əliyev və İlqar Rəfiyev gümüş medala sahib olmuşlar. Ümumi komanda hesabında

Azərbaycan millisi Avropa çempionatının qalibi olmuşdur. Moldova yığması ikinci, Rusiya kollektivi ilə üçüncü pillədə qərarlaşmışlar.

mozaika

Yaz yorğunluğu

Qəzetimizin ötən buraxılışında bahar fəslinin gətirdiyi allergiya barədə məlumat vermişdik. Bu fəslin sürprizlərindən biri də yorğunluqdur. Nevropatoloq Hikmət Qarayev APA TV-yə bildirib ki, bahar yorğunluğu bioloji səbəbdən ortaya çıxır: «Havaların istiləşməsi ilə maddələr mübadiləsi sürətlənir və qanda durulaşma prosesi gedir. Orqanizm daha çox günəş işığı alır və insan bədənində bioloji pro-

seslər artır. Xüsusilə 50 yaşdan yuxarı olanlar bu dövrdə diqqətli olmalıdırlar. Ürək xəstələri tez-tez həkimlə məsləhətləşməlidirlər».

Əsəbi və qan təzyiqi stabil olmayan insanlarda fəsil dəyişikliyi mənfi təsirlərlə daha çox yadda qalır. Metohəssas insanlar bunu daha çətin keçirir. Urək ağrıları, yuxusuzluq, tənbəllik kimi hallar artır. Mövsümi dəyişikliklərlə yoluxucu xəstəliklər, tə-

nəffüs yolu xəstəlikləri, astma və digər allergik xəstəliklər çoxalır. Xüsusilə uşaqlar, qocalar və müəyyən xəstəliyi olan şəxslər bu sürətli keçir dövrlərində daha diqqətli olmalıdırlar. Bahar fəslində insanların duyğularına da təsirsiz ötürülmür, depressiya riski artır. Depressiyada olan bəzi insanlar özünü yorğun, kefsiz hiss edir. Ətrafdakılarla az danışır. Bəzən özünü yer-siz günahlandırır.

sağlam həyat tərzi

Bahar yorğunluğundan qorunmaq üçün nə etməli?

• Həssas insanlar əvvəldən hazırlıqlı olmalıdırlar. Həyat tərzlərində dəyişiklik etməlidirlər. Yuxudan tez oyanmaq insanda bu halın aradan qalxmasına kömək edir.

• Tənbəlliyi qəti yaxına buraxmaq olmaz. Əksinə, gün ərzində daha çox hərəkətli olmaq lazımdır. Açıq havada gəzməyə, idmanla məşğul olmağa üstünlük verilməlidir.

• Otağın havasını tez-tez dəyişməyi unutmaq olmaz.

• Bədənin susuzluğunu aradan qaldırmaq üçün gün ərzində 2-3 litr su içmək lazımdır.

• Yuxu ritminə diqqət yetirmək lazımdır. Rahat yatmaq üçün gün ərzində qarşılaşdığınız bütün stress doğuran hadisələri yaddan çıxarmaq lazımdır.

• Yorğun insanlar dincəlməyə üstünlük verməlidirlər. Yüngül sakitləşdirici, təbii tərkibli dərmanlar qəbul edilməlidir.

• Fəsillər dəyişərkən qidalanmağa da diqqət yetirmək vacibdir. Qida rasionundan meyvə və tərəvəzləri əskik etmək düzgün deyil. Xüsusilə tərkibində «C», «D» və «E» vitaminləri olan qidalardan bol miqdarda istifadə olunmalıdır.

Tarixdən əvvələ virtual uçuş

Nyu-Yorkda yerləşən Amerika Təbiət Tarixi Muzeyi tarixdən əvvəlki kəzlərlə birlikdə virtual səyahətə yollanmağı təklif edir.

Aprəlin 5-də muzeydə pterozavrların həyatına həsr olunmuş interaktiv sərgi açılıb. Ekspozisiyada ən nadir arxeoloji tapıntılar - qanadlı sürünənlərin Braziliya, Çin və Rumıniyada aşkar edilmiş skeletləri və sümükləri, habelə onların boyu bərabərində surətləri toplanmışdır.

Amerika Təbiət Tarixi Muzeyinin paleontologiya şöbəsinin müdiri Mark Norel hesab edir ki, pterozavrlar nadir heyvan qrupu sayılır. Onlar fəal uçuşa başlamış ilk onurğahlardır. Pterozavrlar bizə məlum olan ən böyük uçan heyvanlardır. Bəzilərinin qanadının açılmış vəziyyətdə uzunluğu on metrə çatır. Bu isə həddindən artıq çoxdur.

Hazırda alimlərə 150 milyon il ərzində planetimizdə yaşamış bu qədim heyvanların 150-dən çox növü məlumdur.

Sərgi gələcək ilin əvvəlinə qədər davam edəcəkdir.

maraqlı

dərəcədə yaxşılaşmışdır.

Tədqiqat iştirakçıların şəxsi münasibətlərində də müsbət nəticələr əldə edildiyi göstərilir. Araşdırma müddətində yalan danışmayan adamlar ətrafdakı insanlarla münasibətlərinin və qarşılıqlı sosial əlaqələrin yaxşılaşdığını qeyd etmişlər. Statistik araşdırma nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, qarşılıqlı münasibətlərin bu cür təkmilləşdirilməsi sağlamlıq yaxşılaşmasının əsasını təşkil edir.

Yalan danışmaq sağlamlığa ziyanlıdır

Fransız alimlərin apardığı araşdırma nəticəsində məlum olmuşdur ki, 10 həftə müddətində həmişəkindən az yalan danışmağa nail olan insanlar öz fiziki və psixi sağlamlığının xeyli yaxşılaşdığını etiraf edirlər.

Psixologiya professoru Anita Kelli bildirmişdir ki, tədqiqatda cəlb edilmiş adamlar arasında gündəlik «yalan norması»nı xeyli azaldanların sağlamlığı əhəmiyyətli

Ayda olmuş fotoaparət satıldı

Vyanada keçirilmiş auksiyonda Ayda olmuş fotoaparət satılmışdır. İsveçin «Hasselblad» firmasının istehsalı olan bu nadir kameraya 660 min avro qiymət qoyulmuşdur.

Kamera 1971-ci ilin yayında Amerikanın «Apollon» missiyasında iştirak etmişdir. O, NASA-nın Ay proqramında istifadə olunmuş 14 fotoaparatından biri və Yerə qayıt-

mış yeganə fotoaparətdir. Aya aparılmış digər aparatları həm çəkisində, həm də Aydan götürülmüş nümunələrə yer etmək üçün kosmosda qoymuşdular. Dünyada Ayın toz zərəcikləri ilə örtülmüş yeganə kameranı Yaponiya sahibkarı almışdır. Fotoaparət 299 kosmik çəkiliş edilmişdir, o cümlədən ABŞ bayrağını tutan Amerika astronautu Ceyms B.İrvinin Ayda hələki qalmadığı qurğunun yanında fotosəklil çəkilmişdir.

«Ölüm düyməsi»

Cinayətkarlarda mobil qurğuları oğurlamaq arzusunu tamamilə yox etmək üçün «ölüm düyməsi» («kill switch») funksiyası yaradılmışdır - Kreyton Universitetinin statistika kafedrasının müdiri Uilyam Dakvortun tədqiqatında iştirak edən 1200 nəfər amerikalının 99%-i bu fikirdə olmuşdur. Rəyi öyrənilənlərin 83%-i hesab edir ki, «ölüm düyməsi» smartfon oğurluqlarının sayının azalmasına səbəb olacaqdır. 93% respondent isə bu texnologiyanın bütün operatorlarda pulsuz olmasını dəstəkləmişdir.

Uilyam Dakvort bildirmişdir ki, hər il ABŞ sakinləri oğurlanmış telefonların əvə-

zində aldıkları yeni telefonlara təxminən 500 milyon dollar xərcləyirlər. Təkcə 2012-ci ildə amerikalılara məxsus təxminən 1,6 milyon planşet oğurlanmışdır. Bundan başqa, bütün dünyada mobil qurğular üçün sığortalarda öldürülməsinə 2 milyard dollar pul xərclənmişdir.

AzərTAc hitech.newsru.com saytına istinadən xəbər verir ki, ötən il Amerikanın 4 ən böyük operatoru sığorta satışından 7,8 milyard gəlir əldə etmişdir. Bunun üçün də həmin şirkətlər mobil telefonlarda «ölüm düyməsi»nin istifadəyə verilməsində maraqlı deyillər.

Müdrilər deyib ki...

«Asan həyat üçün dua etməyin, daha güclü insan olmaq üçün dua edin».

Con F.Kennedi (1017-1963)

